Ketabona | کتابونه
WWW.KETABONA.COM

@Ketabona
DOWNLOADED
WWW.KETABONA.COM
info@ketabona.com

دکتاب پیژندنه :-

دکتاب نوم : **داعتکاف مسئلې**

مؤلف : مفتی محمدرفعت «قاسمی»

پښتوترجمه : مفتی محمد ابراهیم «خلیل»

تصحیح اوډیزاین : ابوخالد مولوی عبدالاحد «مجروح»

دترجمې اوکمپوزچاری : دنورالقرآن اداري دکمپوزاوترجمې څانګه

خپرونکی : رشیدیه کتابخانه سرکی روډ کوټه

دچاپ ځای : لاهور

دچاپ کال : (۲۰۰۹) عیسوی

دچاپ شمیر : ۱۱۰۰/ ټوکه

اعتکاف څه دی؟..... ۱۱
داعتکاف ثواب..... ۱۲
داعتکاف روح..... ۱۵
داعتکاف حکمتونه اوفائدې..... ۱۵
داعتکاف شرطونه..... ۱۸
داعتکاف قسمونه..... ۱۸
واجب اعتکاف..... ۱۹
داعتکاف ترټولو غوره ځای..... ۲۱
درسول الله صلی الله علیه وسلم اعتکاف..... ۲۱
په پیسو په بل اعتکاف کول..... ۲۲
که دیوه کلی سړی په بل کلی کې اعتکاف وکړی سنت دکوم کلی ادا کیږی..... ۲۳
آیا دغټ کلی په اعتکاف دکوچنی کلی داوسیدونکو غاړی خلاصیږی؟..... ۲۴
آیا اعتکاف په هره محله کې کفایی سنت دي؟..... ۲۴
درمضان ډآخیرې عشرې اعتکاف واجب دي که نفل؟..... ۲۵
سنت اعتکاف له کوم وخت څخه ترکوم وخت پورې وی؟..... ۲۵
له عشرې څخه دکم اعتکاف کوونکی حکم..... ۲۵
په یویشتمه شپه په اعتکاف کی دکښینستلو څه حکم دی؟..... ۲۶
ترشلمی شپې وروسته په اعتکاف کې د کښینستلو څه حکم دی؟..... ۲۶
دعذر په وجه اعتکاف نه کول څنګه دی؟..... ۲۶
آیا دروژی نیولو توان نه درلودونکي سنت اعتکاف صحیح کیږی..... ۲۷
دنابالغ ماشوم اعتکاف کول څنګه دی..... ۲۷
دچا د بدن چې بد بویي ځې دهغه اعتکاف څنګه دی؟..... ۲۸
آیا میرمن اعتکاف کولای شی..... ۲۹

آیا د میر منې لپاره دخاوند اجازه ضروری ده..... ۳۰
که د اعتکاف پر مهال طلاقه شی نو څه حکم دی..... ۳۰
میرمنی ته که داعتکاف په حالت کې حیض زاشی نو څه حکم دی؟..... ۳۰
دنبی صلی الله علیه وسلم دبی بی ګانو اعتکاف..... ۳۱
داعتکاف لپاره دخا درونو بندو بست کول څنګه دی..... ۳۱
داعتکاف لپاره د مسجد څادرو نه او برق کارول څنګه دی..... ۳۲
آیا معتکف په مسجد کې په چارپا یی ویده پدلای شی؟..... ۳۳
آیا معتکف په مسجد کې پر طبیعت ګرزیدلای شي..... ۳۴
آیا د هوا خارجو لو لپاره معتکف له مسجده وتلای شی..... ۳۴
آیا نذر شوی اعتکاف له قضائې روژې سره صحیح کیږی؟..... ۳۴
داعتکاف دنذر طریقه..... ۳۵
داعتکاف پر ماتیدو د قضاء څه حکم دی..... ۳۶
دسنت اعتکاف د قضاء څه حکم دی..... ۳۷
د نفلی اعتکاف په ماتولو روژه واجبیږی، کنه..... ۳۸
ترکوم مسجد لاندی چې دو کانونه وی هلته داعتکاف څه حکم دی..... ۳۸
په کوم مسجد کې چې پنځه وخته لمونځ نه کیږی هلته داعتکاف څه حکم دی..... ۳۹
دمسجد دنه شتون په صورت کې په داسی ځای کی اعتکاف کول چیری
چې پنځه وخته جمع کیږی څنګه دی؟..... ۴۰
مسجد شهید کړل شو نو اعتکاف چیری وکړل شی؟..... ۴۰
معتکف په مسجد کې په تاکلی ځای کې وی که ځای بدلولای شی..... ۴۱
په غصب چې کومه حصه په مسجد کې ورشامل کړل شوی وی هلته
دمعتکف اوسیدل څنګه دی..... ۴۱
:مسجد دغاړی دیوال ته دمعتکف دتګ څه حکم دی؟..... ۴۲

دمسجد دځلور دیوالي دمعتکف لپاره څه حکم دی..... ۴۲
آیا معتکف دجمعی لپاره نژدی بنارګو تي ته تللای شی..... ۴۳
داعتکاف په حالت کي ماشومانو ته ښوونه ځنګه ده..... ۴۴
آیا دمعتکف سره بل ځوک روژه مات کولای شی..... ۴۴
وبیت الخلاء ته دمعتکف وتل ځنګه دی..... ۴۴
که په تښیی کي ځوک وی نو آیا معتکف انتظار کولای شی..... ۴۵
دډوډی خوړلو په غرض لاس پریمنځو ته وتل ځنګه دی..... ۴۵
آیا دمعتکف داوداسه لپاره وتل جائز دی..... ۴۶
دمعتکف لپاره دتحیة الوضؤ اوتحیة المسجد څه حکم دي..... ۴۶
په نفلی اعتکاف کي دجمعي دغسل لپاره وتل ځنګه دی..... ۴۶
آیا معتکف تر لامبلو وروسته ناپاکي جامي پریمنځلای شی اوله کوره
ډوډی راوړلای شی..... ۴۷
آیا معتکف له اعتکاف ځاي څخه بهر ویدبدلای شی..... ۴۸
دګرمی په وجه دلامبلو لپاره وتل ځنګه دی..... ۴۹
آیا معتکف دلمبلو لپاره اوبه تودولاي شی..... ۴۹
دبولو لپاره تلونکی معتکف غسل کولاي شی اوکنه..... ۴۹
دمجبوریت په وجه دمړی دلمبولو لپاره وتل ځنګه دی..... ۵۰
دجنازی دلمانځه لپاره وتل ځنګه دی..... ۵۱
آیا په لاره کي معتکف دجنازی په لمانځه کی برخه اخیستلای اودنارونه
پوښتنه کولاي شی..... ۵۲
آیا معتکف داذان کولو لپاره تللاي شی..... ۵۳
آیا معتکف بل ځای دقرآن وراورولو لپاره تللاي شی..... ۵۳
آیا معتکف په مسجد کي دمریض په کتلو نسخه ورلیکلاي شی ۵۳

دمقدمي دنيتي لپاره دمعتکف وتل څنګه دی ۵۴
آیا معتکف دحکومتي وظیفي اخیستلو لپاره وتلاي شی ۵۴
دو یښتانو جوړولو او مستحب غسل لپاره وتل څنګه دی ۵۵
په مسجد کي دویښتانو جوړول څنګه دی ۵۵
آیا معتکف دسګریټ ،بیړی اونورو لپاره وتلای شی ۵۶
دمجبوریت په وجه په اعتکاف کي کارکول څنګه دی ۵۷
معتکف که کوروالی اونوروګړی نوځه حکم دی ۵۷
معتکف که له اعتکاف ځای څخه دباندی وایستل شی نوځه حکم دی ۵۸
معتکف که لیونی یا بیهوښه شی نوځه حکم دی ۵۹
آیا معتکف کوم دنیاوی کارکولای شی ۵۹
دزیات نه واقع کیدونکی عذر حکم ۵۹
څینې فاسدونکی اونه فاسدونکی شیان ۶۰
که معتکف په هیره له مسجد څخه ووزی نوځه حکم دی ۶۱
دمعتکف لپاره بنسی خبری ۶۲
دښو خبرو یو لنډ سرلیک ۶۲
د اعتکاف مکروهات ۶۳
داعتکاف آداب ۶۳
داعتکاف په آدابو کي داشیان دی ۶۳
داعتکاف منع شیان ۶۴
دیوی غلطی خبری لیږی کول ۶۴
اعتکاف اوحنفی مذهب ۶۵
له مسجد څخه ددباندی راوتلو دری قسمونه دی ۶۵
نیز اعتکاف ثبوت ۶۷

د اعتکاف مستحبات ۶۸
داعتکاف مباحات ۷۰
ومعتکف ته دمیر منو را تلل ۷۳
دا عتکاف مکروهات ۷۳
دمعتکف ورځپانې لوستل ۷۴
اعتکاف فاسدونکی شیان ۷۵
یوه لاربنودنه ۷۷
ومعتکف ته مخته راتلونکی اړتیاوی ۸۲
په اعتکاف کی دشرعی اړتیا مسئلی ۸۲
یوه قاعده ۸۳
دمعتکف لپاره داذان مسئلې ۸۴
دا عتکاف د طبعی اړتیا مسئلې ۸۵
په اعتکاف کې دنا څاپه پیښدونکی اړتیا بیان ۸۷
داعتکاف دځای مسئلې ۸۸
دمعتکف لپاره دمسجد حدود ۸۹
دمعتکف لپاره د مسجد ودغو ځایونو ته تګ جائز نه دی ۹۰
ارزښتمن هدایت ۹۱
دمسجد ددیوالونو حکم ۹۱
دمعتکف لپاره څو د پوړیزه مسجد حکم ۹۲
ومعتکف ته داحتلام کیدو حکم ۹۳
دسړوالی لپاره غسل کول ۹۳
دمعتکف داودس کولو حکم ۹۴
د مسنون اعتکاف دقضاء راوړلو طریقه ۹۵

دمعتکف لپاره دعمل کولو یوه لنده طریقه ۹۷
ځینی ځانګړی اعمال ۱۰۰
صلاة التسبیح ۱۰۰
صلوة الحاجة ۱۰۴
ځینی مستحب لمنځونه ۱۰۵
تحیة الوضؤ ۱۰۵
د اشراق لمونځ ۱۰۶
دخاښت لمونځ ۱۰۷
صلوة الاوابین ۱۰۸

دفهرس پای

واخردعوانا ان الحمدلله رب العلمین

ابوخالد

دحضرت مولانا مفتی نظام الدین صاحب مدظله رایه
ددارالعلوم دیوبند ددارالافتاء ناظم

الحمد لله رب العالمین والصلوٰة والسلام علی سید المرسلین وعلی آله واصحابه اجمعین

ترنظر لاندی رساله مکمل اومدلل داعتکاف مسئلې، هم دمؤلف دمخکنیو دووکتابو مکمل اومدلل دتراویحو مسئلې، اومکمل اومدلل دروژې مسئلې، دځانګړتیاوو اوفائدو په څیر ځانګړتیاوی اوفائدی لري.

هره مسئله دحوالي دعبارت سره سم وړاندی کولوسره باور اواعتماد نورژورشي. الله تعالی دی دغه رساله هم دعا مو اوخا صو په ګټه تمامه کړی اوقبوله دی کړی آمین.

العبد نظام الدین
ددارالعلوم دیوبند مفتی
(۱۹ ۶ ۱۴۰۷ هج)

د مؤلف وینا

هر کال په لیدوکي راځی چې درمضان المبارک په میاشته کي په عامو مسلمانانو کي ددیني جذبو یوزبردسته جوش پیداشی ،اوددوی په عباداتو کي ځانګړی زیاتوب احساسیږی،بیا په آخری عشره کي نژدی په هر مسجد کي ښا غلی معتکفان هم په نظر راځی بلکه ځای ځای مسجدونه په اعتکاف کونکیو ډک شی ،خو ډیر ه دافسوس خبره ده چې داعتکاف له مهمو مسئلو دناخبرتیا له امله ډیرو وګړو اعتکاف نه صحیح کیږی، ډیر ځله زیا تره اعتکاف کونکی په لومړنی ورځ خپل اعتکاف فاسد کړی اودوی په خبر هم نه وی .ددغو حالاتو په نظر کي نیولو سره بنده دخپلو مشفقو استاذانو دتوجه په فیض په اعتکاف کي روزانه رامخته کیدونکی ضروری مسئلي دفقه دسنډ درلودنکو کتابونه حوالو څخه په دغه رساله (مکمل اومدلل داعتکاف مسئلې) کی راغونډی کړی دی تر څو اعتکاف کونکي بزرګان اودوستان له دغو مسئلو ګټی تر لاسه کړی اوخپل اعتکاف له فاسدیدو وساتي اوهغه زیات نه زیات د رحمت اوثواب باعث وګرزوی.

ربنا تقبل منا انک انت السمیع العلیم

محمد رفعت قاسمی ددارالعلوم دیوبندمدرس

۸ جمادی الاخری ۱۴۰۷هج -

اعتکاف څه دی؟

دروژی په وسیله دانسان نفسیات پر اعتدال راوړلو سره هغه دشریعت دغوښتنو تر سره کولو وړ جوړکړی ؤ اوس چې کله په دی طریقه شل ورځې تېری کړی ګواکی دروحانی دوایو نصاب (کورس) بشپړ شو، نواوس الله تعالی داوغوښتل چې زما بنده له ماپرته له ټولو مخلوقاتو څخه نامهمی اړیکی پری کړی یواځې زماپر در پریوزی،اوله ماپرته دده له هیڅا سره تړاو پاتی نه شی .په روژه کې یې خپله محبوبه میرمن یواځی په ورځ کې په پرې ا ینبی وه .،کله چې بنده په دی کې بریالی شو ،نواوس یی شپه اوورځ له هغې بیل کړی داټول ګوښه توب یې دځان لپاره خاص کړ.،اووی فر مایل چې خوراک،څښاک ،پر یوتل ،ویدیدل ټول زما په کورکې کوه اوزما کومه یادونه چې دی ددنیا په کارونو کې دبوختیا پر مهال کوله ،اوس به هغه له ټولو جلا زما دعبادت په ځای کې کیږی ترڅو ددنیا له ناپاکه ماحول یولورته شی په زړه اودماغ دی زمامینه ښه ننوزی ،اوستا دزړه پر دنیا اوس حکومت وی نویواځی دیوه اوقهارالله تعالی وی. (رمضان کیا هی ؛ ص ۱۴۰)

دمعتکف مثال دهغه سړی په څیر دی چې دچاپر دروازه پریوزی اووائي چې ترڅو زما درخواست قبول نشي نه څم.

که په ربښتیا همدغه حال وی نوله سخت څخه د سخت زړه انسان به هم زړه نرم شی ،اودالله تعالی سخی ذات خو دبخښنی لپاره

چي ودنیاته شاکړی دالله "پر دروازه پریوزی نو دهغه په نازوا
کیدوکي څه شک کیدای شي اوالله تعالی چي دچا اکرام وکړ
،نو دهغه دډکو خزانو بیان څوک کولای شي.
داغه رنګه معتکف هر وخت په عبادت مشغول وی چي سړی په
ویدیدو ویښیدو هر وخت په عبادت کی شمیرل کیږی اوو الله"ت
نژدي والی دی ،په حدیث کي راغلی دی چي :کوم څوک یولاس
زما پر لور نژدی شي زه هغه ته دوه لاسه ورنژدي کیږم اوخوک چي
زما وطرفته (سوکه هم)تګ کوی زه دهغه پر لور په منډه ورځم
،داغه رنګه په دی کي دالله "په کورکي کیدل :دي اوسخی کورپه
تل وکورته دراتلونکیو اکرام کوی ،داغه رنګه دالله ﷻ په قلعه
کی محفوظیږی چي دښمن هلته ورتلاي نشی.داغه رنګه په
اعتکاف کي خوتګ راتګ اودلته هلته کارونه هم نه وی ځکه
نوله عبادت اوسخی بادار له یاده سواکومه بله بوختیا هم نشي
پاتی. (فضائل رمضان ص۵۱)

داعتکاف ثواب

که یواځي دالله" درضا لپاره اعتکاف وکړل شي نو ډیر لوړ اوستر
شان درلودونکی عبادت دي :رسول الله صلی الله علیه وسلم
داعتکاف ډیر زیات اهتمام کاوي: امام زهری رحمه الله وایی چي
:رسول الله صلی الله علیه وسلم به کله ډیر کارونه کول اوکله به یی
پریښودل خو له کوم وخت څخه یې چي مدینی ته تشریف راوړي
دژلاند ون تر آخره هیڅکله یې هم (درمضان دآخرني لسوورځو)

اعتکاف نه پریښود خوحیرانتیا ده چې خلک په پوره ډول ددی پابندی نه کوی...

داعتکاف کونکیو په اړوند درسول الله صلی الله علیه وسلم ارشاددې :هو یعکف الذنوب ویجری له من الحسنات کعامل الحسنات کلها

(رواه ابن ماجة عن ابن عباس رضی الله تعالی عنهما)

اعتکاف کونکي له ګناهونو ساتل کیږی اودهغه لپاره (بیله کولو)هم دومره نیکیاني لیکل کیږی څومره چې دکونکیو لپاره لیکل کیږی : تشریح :په دی حدیث کي داعتکاف دوی غټی مهمي ګټی بیان شوی دې :(۱)یوه خودا چې انسان له ګناهونو ژغورل کیږی ،ښکاره خبره ده چې انسان چې هر ځای کښینې له هر ډول خلکو سره مخا مخ کیږی اوبیا دټولی نړی کیسې اوپریکړی مخته راځی په کومو کي چې دروغ ، ربښتیا ،غیبت ،بهتان ،او نور هرو مرو وی په ځان بچ کولو کي هم انسان دخپل ماحول له تأ ثیراتو ډیر لږ په حفاظت کي کیږی.خو په مسجد کي په کښینستو انسان له دغو ټولو جګړو ساتل کیږي.(۲) دوهمه غټه ګټی خبره دا په لاس راغله چې ډیر و نیکیانو ثواب بیله کولو هم په مفته کی ورکول کیږی :حقیقت دادې چې الله تعالی دورکړی لپاره بهاني پلټی چې کومه بهانه په لاس راشی نوخپل بنده نازوم ، معلومیږی داسی چې خدای ﷻ خودورکړی پر یکړه کړی ده اماپه یوه بهانه یې راکول غواړي: اعتکاف کونکي خو ډیر نیک کارونه لکه (په جنازه کي برخه اخیستل ،دناروغ پوښتنه اونور

(صرف په دي وجه نه کوی چي ده په مسجد کي هستوګنه پیل کړی ده ، نوچیری بنده دافکر ونکړی چي اعتکاف می وکړ په سلګو نو عبادتونو اوله غوره کارونو پاته شوم ، ځکه الله تعالی بیله کولو دغه ټول ثوابونه دده لپاره مقرر کړل،ځومره نبه موقع ده ،کیدلای شي چي که سړی اعتکاف نه کولای نودومره نیکیانی یی هم نه شوی کولای،خواوس داعتکاف په برکت وده ته دغه ثواب ورکول کیږي.

(۳)اعتکاف عشر فی رمضان کحجتین وعمرتین..

رواه البهیقی ،السراج المنیر.ج ۱ص ۱۲۲۰الترغیب.ج۲ص۱۴۹)

ژباړه : درمضان دآخری لسوورځو داعتکاف ثواب ددوو حجو اودووعمرو برابردی.

تشریح:(دقدردانوارتیاده) ،که په کوم کارکي ددنیا دومره ګټه خوځه کوی ددی لسمه برخه هم مونږته په نظر راغلی واي نومونږ به ددی ولاس ته کولونپاره وینه اوخوله یوکړی واي ،خوددینی کارونو زمونږپه زړونوکي هیڅ قدرهم نشته ،ځکه نوله غټی څخه غټی ګټي په اوریدوهم مونږ سرنه خلاصوو ...دیوه وړده حدیث شریف لنډیز دی چي کوم څوک دالله ﷻ لپاره دیوی وړځي اعتکاف کوی الله تعالی دوزخ له ده څخه دځمکی اوآسمان دواتن په اندازه دري چنده لیری کوی یعني له دوزخ سره ګواکی دده هیڅ تړاو نه پاته کیږی ،خو په مونږ کي به څومره خلک وی دکومو په زړونوکي چي ددغو ټولو ګټو اجر اوثواب په اوریدوداعتکاف

شوق اوجذبه راپیداشي ،اوهغه ددی لپاره په راتلونکي روژه کي چمتووي لږ ترلږه ددی ثواب دلاس ته کولو ډیره هوسا طریقه داده چی پنځه وخته چي دلمانځه لپاره ومسجدته ورننوزو نوداعتکاف نیت وکړو؟ ترڅو چي په مسجدکي یوو .که یومخ چپ هم کښینو بیا هم داعتکاف ثواب راکول کیږی اوکه قرآن کریم یا تسبیحات اونورهم وایو نوددی ثواب جلاراکول کیږی (رمضان کیاهي ،ص۱۴۴)(دعینی شرح بخاری ج ۵ ص۳۷۱ په حواله اوسنن ابن ماجة ص۱۲۸)

دا عتکا ف روح

حافظ ابن قیم رحمة الله علیه وائي چي داعتکاف مقصد اودهغه روح و زړه ته دالله له ذات سره ترون ورکول دی چي وټولوته شا کړی دهغه سره یو ځای شي اودټولو بوختیا وپه بدل له هغه پاک ذات سره مشغول شی اودهغه دغیر له لوری اړیکی پری کړی په داسی ډول په هغه اخته شی چي دخیالاتواوفکر ونودټولو پر ځای دهغه دپاک ذکر اودهغه د مینی کیفیت شی .. تردی چي دمخلوق سره دمینی پر ځای دالله سره محبت پیداشی چي دغه محبت به دقبر په وحشت کي کارورکوی په هغه ورځ به دالله جل جلاله له پاک ذات پرته نه کوم مینه وال وی اونه کوم زړه ور خوشحاله کونکی :که دزړه مینه له هغه سره راغلی وی نوڅومره په خوند به وخت تیریږي.

(فضائل رمضان ص۵۱)

دا عتکا ف حکمتو نه اوفا ئدې

په اعتکاف کي چي دشرعی حکم کیدو له کبله هر څومره ګټی او

حکمتونه وی خوکم دی. دلته یوځو لنډ حکمتونه اوفائدی لیکل کیږی.

(۱) که یواځی داسی ویل شوی واي چي یومخ پر یوه طرف پرداسی ځای لس ورځي تیری کړه چیرې چي مارغه وزرهم نشی رپولای نوښکاره خبره ده چي ګوښه توب لوستنهائی خوزیات په برخه کیږی خودداسي ګوښه توب څه فائده چي انسان دانسان پر ځای یو غرني حیوان جوړشي اوله ناوړه صحبتونو څخه دځان ژغورنې په شوق له ښو صحبتونو څخه هم بی برخی شی ځکه الله تعالی د اعتکاف لپاره مسجد وټاکی ولي چي بیهوده اوغلط ډول خلک خومسجد ته نه راځي دکومو ناسته چي تاوانی وی :تل له لمونځ ګذارو ،پر هیزګار و اوتهجد کونکو خلکوسره مخامخ کیدل دی له هغوی سره ناسته ولاړه خبری اتری کیږی دکومو مجلسونو چي بي پایانه ګټور اوپه کار راتلونکی دی ،ځکه نو همدغه وجه ده چي دداسی مسجد ځکم یي وکړ چیرې چي پنځه وخته لمونځ کیږی ولی چي که په داسی وران مسجد کی اعتکاف کیدائ چي دانسان تر لیری لیری ښښه نه واي نوتر ګټی به یي تاوان ډیر وای نه به په جماعت سره لمونځ وای اونه به دنیکو خلکو مجلسونه په نصیب واي

(۲) په اعتکاف کی انسان بی فکره شی اوزړه ددنیا له تفکر اتوخالی شي ،دانسان توجه له خدایه لیری کونکی شیان خواکه هغه شیان په انسان کي دننه وی یا دباندی .چي کله انسان په

خلوت کي اوسيږی نوسوکه سوکه ټول ختميږی اوزړه به په پوره ډول ددنيا له خيالاتو خالي اوديوه الله ولورته به متوجه شی اودي به دعبادتو نو دانوارو اوبرکتونوتر لاسه کولو وړووګرزي(۳) دخلګو سره په ناسته پاسته اودکاروبارپه بوختيا ووکي چي له انسان څخه کومی کوچنی غټي ډيری ګناهوی کيږی په اعتکاف کي له هغوی څخه په حفاظت کی وي (۴) الله تعالی فرمايې: چي کوم څوک وماته يولاس رانژدی کيږی زه وهغه ته دوه لاسه ورنژدی کيږم اوڅوک چي زماپر لورتګ کوی راځی زه په منډه ورځم هغه خپلوم ،اواعتکاف کونکی خودخپل کوراوتاتوبي په پر ېښودلو يواځي نژدی نه بلکه دخدای کورته راشی دهغه ودرته پريوزی.نواوس تاسو اندازه وکړی چي الله تعالی به څومره نژدی اوپر ده به څومره مهربان وی(۵) درانه خلک وخپل کورته د راتلونکيوميلمنو عزت اوقدرکوی نودسخيانو سخي اوورکو نکوته ورکونکي به خپل کورته د راتلونکي ميلمه آيا هيڅ عزت اواکرام ونکړی(۶)شيطان دانسان پخوانی دښمن دئ خوکله چي انسان دخدای په کورکی وی نوګواکي په ټينګه قلعه کي دی ،شيطان اوس دده هيڅ تاوان نشی کولاي (۷) ملائکي هروخت دخداي په عبادت اودهغه په يادکي وی اودملائکو سره مشابهت پيداکوی اوملائکي خوو ﷻ ته ډيری نژدی دی ځکه دابنده هم دالله" قرب اودهغه نژديکت حاصلوی (۸)نبی کريم صلی الله عليه وسلم فرمائي چي تر څو انسان دلمانځه په انتظاروی وهغه

ته دلمانځه ثواب ورکول کیږی ،په اعتکاف کي داثواب هم ولاس ته کیږی(۹)ترڅو چي سړی په اعتکاف کي وی وهغه ته په تسلسل سره دعبادت ثواب ورکول کیږی خواکه دي پټه خوله ناست وی یا ویده وی یاپه خپل کوم بل کار مشغول وی:(۱۰)د اعتکاف کونکی هره دقیقه په عبادت کي وی نودقدردشپی ولاس ته کولو هم له دی غوره کومه بله طریقه نشته ولي چي هرکله چي دقدر شپه راشی دي به په هرحال په عبادت کي وی.

(رمضان کیاهي ،ص ۱۴۶) دمشکوة شریف لومړی توک مخ ۲۸ په حواله

دا عتکاف شرطو نه

(۱) په کوم مسجد کي چي پنځه وخته لمونځ په جماعت سره کیږی په هغه کي دی اعتکاف وکړل شی (۲) داعتکاف په نیت په مسجد کي پاتي کیدل ،نوبیله قصد اوارادی پاته کیدلوته اعتکاف نه ویل کیږی :کله چي دنیت صحیح کیدو لپاره دنیت کوونکي اسلام اوعقل شرط دی :ځکه نو دعقل اوداسلام شرط دنیت په ضمن کي راغلی (۳)له حیض اونفاس(میاشتني ناروغي اودماشوم زیږولو له وینی) خالی اوپاکیدل اودجنابت له ناپاکي هم پاکیدل ،بلوغ یا ناربنه والی داعتکاف لپاره شرط نه دی ،دنابالغه مګر پوه اومیرمني اعتکاف صحیح دی.

(علم الفقه دریمه برخه مخ ۱۴۷ اودبهشتي زیور یوولسمه حصه ص ۱۰۷ دشرح تنویر لومړی توک مخ ۱۵۵ په حواله)

دا عتکاف قسمو نه

اعتکاف دري ډوله دی:(۱) واجب (۲) مؤکد سنت(۳) مستحب

واجب اعتکاف

(۱) که چانذر منلی وی نذر خوانا معلق وی لکه چې کوم څوک بیله کوم شرط داعتکاف نذر وکړی چې زه به دخدای لپاره دری ورځې اعتکاف کوم ،یا معلق وی لکه چې کوم شخص داسی شرط وکړی چې که زما فلاني کاروشو نوزه به دالله ﷻ لپاره دوی ورځې اعتکاف کوم. نودااعتکاف واجب شو اوله دی سره پخپله روژه هم واجب شوه ولي چې داعتکاف دوجوب لپاره روژه شرط ده ، کله چې څوک اعتکاف کوی نوروژه به هم هرومرو نیسی بلکه که داسی نیت هم وکړی چې زه به روژه نه نیسم بیا هم دروژی نیول وربانذی لازمیږی .همداوجه ده که کوم څوک دشپی داعتکاف نیت وکړی نوهغه لغودی ولی چې شپه دروژی محل نه ده ، هو که دشپی اوورځې دواړو نیت وکړی یایواځی دځو ورځو نوبیا په ضمن کی شپه هم ورسره داخلیږی اودشپی اعتکاف کول به هم ضروری وی اوکه یواځی دیوی ورځی داعتکاف نذر وکړی نوبیا شپه په ضمن کې ورسره نه راځي :په ځانګړی توګه دروژی د اعتکاف لپاره دروژونیول ضروری نه دی خواکه په هر غرض روژه ونیوله شي داعتکاف لپاره کفایت کوی دمثال په ډول یو سړی دروژی په میاشت کې داعتکاف نذر وکړی نودرمضان روژه دده داعتکاف لپاره هم کفایت کوی :هو ددی روژی واجب کیدل ضروی دی ،نفلی روژی ددې لپاره کفایت نه کوی مثلا یوسړی نفلی روژه ونیسي اوتر هغه وروسته ده هم دغې ورځې داعتکاف

نذر وکړی نوصحیح نه دی .هو که کوم سړی درمضان دټولی میاشتي داعتکاف نذر وکړی اواتفاقا په روژه کي ونه کړل شی نوپه کومه بله میاشت کي ددی په بدل کولو سره دده نذر پوره کیږی خوپر لپسي روژی نیول اوپه هغوی کي اعتکاف کول به ضروري وی.

بهشتي زیور یوولسمه برخه مخ ۱۰۷ دشامی ج ۲ ص ۱۷۷ او د شرح تنویر ج ۱ ص ۱۵۷ په حواله :(۲) سنت اعتکاف په دی کي خوروژه هسی هم وی ځکه نو ددی لپاره دروژی وشرط لګولو ته اړتیا نشته .یعني دروژي دمیاشتي دآخرنیو لسو ورځو اعتکاف مؤکد سنت دي دادشلمي ورځي مازدیګر دلمر لویدو مخکي پیل کیږی اوداختر میاشت خواکه د ۲۹ وی اوکه د ۳۰ وی دمیاشتی دښکاره کیدوسره سم پای ته رسیږی ،دغه اعتکاف رسول الله صلی الله علیه وسلم تل په ډیره پابندي سره کړی دي .په صحیح احادیثو کي نقل شوی دی :دغه اعتکاف مؤکد سنت کفایی دی یعنی په محله یا په کلي کي دځینو وګړو په کولو دټولو غاړي خلا صیږي اوکه هیڅوک پې هم ونکړی نوپر ټولو به ددی وبال اوګناه وی (بهشتی زیور حصه ۱۱ ص ۱۰۷ دشامی ج ۲ ص ۱۷۸ په حواله)

(۳) مستحب اعتکاف په مستحب اعتکاف کي روژه نیول شرط نه دی ،اونه ددی لپاره کوم تاکلی مقدار شته یوه دقیقه بلکي تردی په لږوخت کي هم کیدلای شی.

(بهشتی زیور حصه ۱۱ ص ۱۰۸ دشامی ج ۲ ص ۱۷۷ په حواله)

د مستحب اعتکاف په اړه حضرت شیخ الحدیث لیکي :دامام محمد رحمۃ اللہ علیہ په نزد دلږوخت لپاره هم اعتکاف جائز دی اوپر همدی فتوی ده ځکه نو دهر سړی لپاره مناسب دی چي کله ومسجد ته ورننوزی داعتکاف نیت دی کوی چي په دی وخت په لمانځه اونورو بوخت وی داعتکاف ثواب هم ورسره وی.ما خپل پلار محترم نورالله مرقده ددی اهتمام کونکی لیدلي ؤ چي کله به مسجد ته ولاړی نودښی پښي په دننه ور داخلو لو سره سمدستي به یې داعتکاف نیت کاوي اوډیر ځله به وخادمانو ته دورښودلو په غرض په لوړ آواز هم نیت کاوي. (فضائل رمضان ص ۵۰)

داعتکاف تر ټولو غوره ځای

تر ټولو افضل هغه اعتکاف دی کوم چي په مسجد حرام یعنی کعبه شریفه کي وکړل شی تر دی وروسته دنبوی مسجد مقام دی بیا دبیت المقدس مسجد اوتر هغه وروسته دهغه جامع مسجد درجه ده چیرۍ چي دجماعت بندوبست وی که په جامع مسجدکي دجماعت نظام نه وی نو دمحلی مسجد غوره دي تر دی وروسته هغه مسجددی په کوم کي چي زیات جماعت کیږی ، دمیر منو لپاره دخپل کور په مسجد کي (چیرۍ چي لمونځ کوی) اعتکاف کول بهتردی. (علم الفقه حصه ۳ ص ۴۶)

درسول الله صلی الله علیه وسلم اعتکاف

دنبی کریم صلی الله علیه وسلم شریف عادت داؤ چي درمضان په آخری عشره کي به یی اعتکاف کاوي :کله چي به دروژی آخرنی

لس ورځی راغلی نوده مبارک ﷺ لپاره به په مسجد کي یوځای
ځانګړی شو اوهلته به دنبی صلی الله علیه وسلم لپاره کومه پرده
دچتایی اونورو ولګول شوه یابه کومه کوچنی خیمه ودرول شوه
اوپه شلم تاریخ چي کله به نبی صلی الله علیه وسلم دسهار لمونځ
وکړ هلته به ورغلی اوداختر دمیاشتی په لیدو به بهرته راوتی.پر
دی مهال به نبی صلی الله علیه وسلم خپل خوراک څښاک هم هلته
کاوی ،اوهم هلته به ویده کیدي دده مبارک له بی بی ګانو څخه
چي به دکومی یوی دده دزیارت کولوقصدؤ هغه به هم هلته ورتله
،اوتر لږ ناستی وروسته به بیرته ستنیده ،بیله کومی سختی
ارتیا دي مبارک له هغه ځایه دباندی نه راوتی.یو ځل دده مبارک
دسر پاکولو قصدؤ اوام المؤ منین عائشة رضی الله تعالی عنها
دحیض په ورځو کي وه نوده مبارک (خپل سر مبارک له دربچي
رابهر کړاوام المؤمنین په منبوولو ورپاک کړی.

(صحیح بخاری اونور) علم الفقه حصه ۳ ص ۴۵)

په پیسو په بل اعتکاف کول

پوښتنه:دځه شی په ورکولو په بل اعتکاف کول څنګه دی؟

ځواب: په اجرت اعتکاف کول جائز نه دی .ولی چي دعباداتو
لپاره مزدوری ورکول اواخیستل دواړه ناجائز دی لکه. چي
دردالمحتار فصل فی الجنائز والاجارات کي په تفصیل سره ددی
څرګندونه وجودلری هوکه بی داجرت له تاکلو اعتکاف وربانډی
کړی اود اعتکاف په کولو په هغه ځاي دځه ورکولو رواج هم نه

وی نو څه ورکول روادی بلکه دا په أمر بالمعروف کي داخلیږی.
(فتاوی دارلعلوم ج۲ ص۵۱۲: درمختار باب صلوة الجنائز بحث غسل ج۱ص۸۰۴ په حواله)

که دیوه کلی سړی په بل کلی کي اعتکاف وکړی سنت دکوم کلی اداکیږی

پوښتنه: که دیوه کلی سړی بل کلی ته ولاړشی اعتکاف وکړی نوله کفایه سنت څخه دکومی سیمي خلکو غاړی خلاصیږی؟

ځواب: دفقهاؤ له عبارت څخه معلومیږی چي دهغه کلی اوښار دوګړو غاړی خلاصیږی چیری چي معتکف اعتکاف کړی وی، ولی چي اعتکاف له مشهور قول سره سم کفایه سنت دی چي دهر کلی له خلکو سره تړاولری .نولکه څنګه چي داعتکاف په پر یښودلو هغه خلک ګنهګاره کیږی همدارنګه په ا داکولو هم د هغوی غاړی خلاصیږی.

(وفی جامع الرموز وقیل السنة علی الکفایة حتی لوترک فی بلدة لاساؤ الخ ص۱۶۴)

نبکاره خبره ده چي په دی عبادت کي دګناه تړاؤ دښاروالو داعتکاف سره نه دی ورکول شوی بلکه په ټولو ښاروکي داعتکاف په نه کیدو ښاروالاوو ته ګنهګار ویل شوی دی .چي ورځني ظاهردی چي که پردي سړی هم معتکف شی نو په داسی صورت کي په ټول ښار کي داعتکاف نه کیدل نه صادقیږی؟له کوم څخه چي دالا زمیږی چي دښار داوسیدونکو له دی سنته غاړی خلاصیږی.

(فتاوی دارالعلوم ج۲ص۵۱۲)

ایا دغټ کلی په اعتکاف دکوچنی کلی داوسیدونکو غاړی خلاصیږی ؟

پوښتنه:دغټ کلی په مسجد کي په اعتکاف کولو دکوچنی کلی چي دغټ کلی سره یو مخ نښتی وی دخلکوذمه له دغه کفایه سنت څخه فارغیږی اوکنه ؟

ځواب:دغټ کلی په مسجد کي په اعتکاف کولو دکوچنی کلی د خلکو له دغه کفایه سنت څخه غاړی نه خلاصیږی..

(فتاوی دارالعلوم ج ۶ ص ۵۰۱ ددرمختار باب الاعتکاف ج۱ ص ۱۷۷ په حواله)

ایا اعتکاف په هره محله کي کفایی سنت دي؟

پوښتنه:درمضان المبارک په آخرنی لسوورځوکي اعتکاف سنت کفایي دي،آیا دکفابي مطلب دادي چي یواځی په یوه مسجد کي په اعتکاف کولو دټولو نښاروالاووله لوری سنت اداکیږی ،آیا د یوی محلی له طرفه اداکیږی ،یاکه داچي په هر هر مسجد کي اعتکاف ضروری دي؟

ځواب :ددی په اړوند می کومه صریح جزئیه ونه موندله ؟البته په شامی کي داعتکاف سنت دتراویحو قائمولو نظیر ښودلی دی اودتراویحو په باب کي ددریو قولونو تر نقلولو وروسته یې تر جیح ودیته ورکړی ده چی دهری محلی په مسجد کي دتراویحو په قائمولو کفایه سنت اداکیږی له دی څخه ثابتیږی چي داعتکاف هم همدغه حکم دي.

(احسن الفتاوی ج۴ ص۴۹۹ دردالمحتار ج۱ ص۶۶۰ په حواله)

درمضان داخری عشري اعتکاف واجب دي که نفل؟

دروژی دمیاشتی دآخرنیو لسوورځواعتکاف مؤکدسنت کفایه دی اوداقسم له واجب اونفل اعتکاف څخه بیل دی.

(فتاوی دارالعلوم ج ۶ص۵۰۷ردالمحتار باب الاعتکاف ج۲ص۱۷۷ په حواله)

سنت اعتکاف له کوم وخت څخه ترکوم وخت پوری وی ؟

دروژی دمیاشتي په شلمه دلمر ترلویدولږ مخته مسنون اعتکاف پیل کیږی اودروژی پر ۲۹یا ۳۰ یعني کله چي داختر میاشت ولیدل شي تر هغه وخته پوری وی .که دلمر تر لویدولږ مخته میاشت ولیدل شوه نودلمر ترلویدو په اعتکاف کي کښیناستل ضروری دی.

(بهشتی زیور حصه ۳ص۲۲دشامی ج۲ص۱۷۹په حواله)

له عشري څخه دکم اعتکاف کوونکی حکم

پوښتنه :که کوم څوک دجسم دناتوانی له کبله دپورد آخرنیو لسو ورځو اعتکاف نشی کولاي اودری یا پنځه ورځی وروسته یعني د۲۱اود۳۰ په منځ کي اعتکاف وکړی نودسنت څه ثواب ورکول کیږی که له رمضان پرته دنورو اعتکافونو په ډول یواځي نفلی بلل کیږی ؟

ځواب :سنت اعتکاف دآخری عشری دقیدسره سنت دئ ،اوکله چي داقیدعملی نشونو نه سنت دی اونه دسنت کوم جز ګرځی یواځي نفلی دی.

(امدادالفتاوی نوی ترتیب ج۲ص۱۵۴)

په یویشتمه شپه په اعتکاف کی کښینستلوځه حکم دی: ؟

پوښتنه:کوم څوک چې په یوویشتمه شپه تر پیښلمي کولو وروسنه د سهار تر سپیدو لږ مخته داعتکاف په نیت ومسجدته ورننوزی دهغه اعتکاف صحیح کیږی اوکنه ؟

ځواب: سنت دادی چې په شلمه دلمر تر لویدو مخکی مخکی مسجدته ورننوزی خوتر دی وروسته چې هروخت هم نیت وکړی ومسجدته ورداخل شی بیا هم صحیح دی خودپوره عشری فضیلت په دی صورت کې نه حاصلیږی :نبي کریم صلی الله علیه وسلم دښپړی عشری (درمضان دآخرنیو لسوورځو) اعتکاف کړی دی کوم چې دشلمی له مانښام څخه بشپړ کیدای شی.

(فتاوی دارالعلوم ج ۶ص۵۰۸ردالمحتارج ۲ص۱۷۷باب الاعتکاف په حواله)

ترشلمی شپی وروسته په اعتکاف کې دکښینستلو څه حکم دی؟

پوښتنه:که معتکف واعتکاف ته دشلمی دشپی دځه برخی ترتیر یدلو وروسته ورداخل شی نوآیا دآخری عشری سنت اداکیږی کنه ځواب .په دی صورت کې دآخري عشری پوره اعتکاف ونه شواوسنت پوره نه شو. (فتاوی دارالعلوم ج ۶ص۵۰۲ردالمحتارج۲ص۱۷۷)

دعذر په وجه اعتکاف نه کول څنګه دی؟

پوښتنه:یو مسافر مولوی صاحب له دوو کلو څخه دلته دی ،د اعتکاف ډیر فضیلتونه بیانوی اماپخپله په اعتکاف کی نه کښیني اوداعذر وایی چې زما په کورکی دیوځای اوسیدلو لپاره څوک نشته زما خپلوان اوعزیزان نشته .زماکورته نژدی یو

خالي ډګردی میرمن اوماشومان می ډیر ډاریږی اوکله ناکله په کورکی ډبری راځی ننبلی ،دمولوی صاحب داعذر دقبلولو وړدی اوکنه ؟

ځواب:دبیان شویو عذرونو له کبله اعتکاف پریښودل ګناه نه ده ،ولی چې درمضان دآخرنیو لسوورځو اعتکاف کفایه سنت دی.

(فتاوی دارالعلوم ج۲ص۵۰۷دردالمحتارباب الاعتکاف ج۲ص۱۷۷په حواله)

ایا دروژی نیولو توان نه درلودونکي سنت اعتکاف صحیح کیږی

پوښتنه:درمضان دآخری عشری داعتکاف کولو مې خیال دی خود روژی نیولو توان نه لرم نوبې له روژه نیولو اعتکاف صحیح دی کنه؟

ځواب: دمسنون اعتکاف لپاره روژه شرط ده ځکه نو بیله روژی اعتکاف نفلی دی:مسنون اعتکاف نه دی.

(فتاوی رحیمیه ج۳ص۱۱۰)

دنا با لغه ما شوم اعتکاف کول څنګه دی

پوښتنه:نابا لغ ماشوم درمضان په آخری عشره کې اعتکاف کولای شي کنه ؟دلته یو نا با لغ هلک په اعتکاف کې کښینستلي دی که جائز نه وی نوهغه راولاړکړو ؟

ځواب:نابا لغ هلک که پوه وی ،لمونځ پیژني ،اوپه صحیح طریقه یې کوی نواعتکاف کیدلای شي ،نفلی ګرځي مسنون اعتکاف نه ګرځي :که ناپوه دی نونه شي کښینستلای .ولي چې دمسجد دبې ادبي اندیښنه ده. (فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۰۲)

دچا د بدن چې بد بو ئ ځي دهغه اعتکاف څنګه دی؟

پوښتنه:یوسړی مورزاده دپوزی ناروغه دی دکومی په وجه چې بد بوئي راځي ،په علاج اوتداوی هیڅ ګټه ترلاس نه شوه نوداسې سړی په اعتکاف کي کښینستل څنګه دی(۲) داغه رنګه داسړی دپنځو لمونځولپاره مسجدته ولاړشی اوکنه ،اوکه نورلمونځ کونکی دده په بدبوئي زغمولو خوشحاله وی بلکه دده په نه حاضریدو په تکلیف کیږی نوآیا بیا هم دمسجد داحترام په خیال تګ په کار دی اوکنه ؟

ځواب:په حدیث شریف کي دی کوم څوک چې له دی بوي جنې در ختې خوراک وکړی هغه دی زمونږ مسجد ته نږدی نه راځي ځکه چې په هغه شې سره ملا ئکه ووته تکلیف رسیږی په کوم شئ چې انسان په تکلیف کیږی .ځکه نو دچاد بدن دکومی برخی په بدبوئي چې خلکوته تکلیف وی نودهغه لپاره مسجدته راتګ نه دی پکار اونه په اعتکاف کي کښینستل پکاردی ؛په وسیله محمدیه شرح طریقه محمدیه کي دی چې دکوم چاله بدن څخه داسې ناخوښه بدبوئ راځی دکومی په وجه چې خلک تنګیږی نودهغه ایستل پکاردی.

(۲) داحکم هغه وخت دی کله چې بدبوئي دناخوښی اوتنګولو حدته رسیدلی وی.

خوکه دوستان بې زغمی یاورسره عادی شوی وی نوبیا دا حکم نه ئ ،خوبیا هم دده لپاره ومسجدته دراتګه ځان ساتل پکاردی

ولی چې مسجد دملا ئکو دحاضریدو ځای دی هغوی اونور خلک له دی څخه تنګیږی ،خوکه بدبوئي کمه وی ،تکلیف جنه ،اود ناخوښي تر ځایه نه وی رسیدلی نودپنځو لمنځونو لپاره دی بدبویي لیری کونکی عطر اونور ولګوی اوولاړدی شي.

(فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۱۲)

ایا میرمن اعتکاف کولای شي

میرمن دی په خپل کورکی چیری چې یې دلمونځ کولو ځاي دی هم هلته اعتکاف وکړی اوپه هغه ځای کي اعتکاف کول ددی په هکله داسی دی لکه چې دنارینه لپاره په جامع مسجدکي اعتکاف کول.له هغه ځایه دی له ضروری اړتیاؤ پرته په بل وخت کي نه راوزی اودښځی لپاره داهم جائز دی چې پخپل کورکي دلمانځه له ځایه څخه سوا بل ځاي اعتکاف وکړی اوکه ددی په کورکي دلما نځه لپاره کوم ځانګړی ځای نشته نو یو ځای دی د لمانځه لپاره وټاکي هم هلته دی اعتکاف وکړی.

(فتاوی عالمګیری ج۲ص۳۰)

په فضائل رمضان کي دی چی :دمیرمني دخپل کور په مسجد کي اعتکاف کول پکاردی که په کورکي کوم ځای دمسجد په نوم متعین نه وی نوکوم کونج دی ددی لپاره ځانګړی کړی : دمیرمنو لپاره اعتکاف دنرو په نسبت زیات هوسا دی ،په کورکي په ناسته دکورکار هم په نجونو کوی او مفت ثواب هم ولاس ته کوی :خوله دی سره مبرمنی له دی سنت څخه ګواکي یومخي بی برخي ګډی.

(فضائل رمضان ص۵۱)

ایا د میرمني لپاره دخاوند اجازه ضروری ده

دښځی که میړه وی نودهغه بي اجازی دی اعتکاف نه کوی ،او همدغه حکم دمر ییی اومینځي دی چي دبادار بي اجازی دی اعتکاف نه کوی:اوکه خاوند ومیرمن ته اجازه وکړه بیا وروسته بی ډئ دمنع کولو اختیار نلری که میر مني داعتکاف نذر ومنئ نوخاوندته دااختیار شته چي دامنع کړی اوهمدغه حکم دمریي اومینځي ومالک ته دی ،اوکله چي میرمن دخاوند له نکاح دباندی اومریي آزاد شی نوهغه وخت دی قضاء راوړی .

(فتاوی عالمگیری اردو پاکستانی ج۲ص۳۱)

که د اعتکاف پر مهال طلاقه شی نو څه حکم دی:

که میرمن په اعتکاف کي وه اوپه دی حالت کي ودی ته طلاق ورکول شو نودی ته پکاردی چي دپلارکره ولاړه شی اوپر همدغه اعتکاف دی بناء وکړی هلته دی معتکفه شی. (هدایه ج۲ص۳۲)

میرمنی ته که داعتکاف په حالت کي حیض راشی نوڅه حکم دی؟

پوښتنه:میرمنی ته که داعتکاف پر مهال حیض یعنی میاشتنی نازو غی راشی نودابه ددومره ورځو قضاء راوړی اوکنه ؟

ځواب:په کومه ورځ چي حیض پیل شوپواځی دهغی ورځی قضاء واجب دده. (احسن الفتاوی ج۴ص۵۰۲)

ددی مسئلی وضاحت دبهشتی زیور په متن اوحاشیه کي په دی ډول دی چي که حیض یا نفاس ورته راشی نواعتکاف دی پریږدی ځکه چي اعتکاف صحیح نه دی .خو ترپاکیدو وروسته خاص

دهغی وړځی داعتکاف فضاء ضروری ده .بیاکه قضاء دروژې په میا شته کې راوړی نودرمضان روژد ورته کفایت کوی اوکه د روژی تر میا شتی وروسته قضاء راوړي نو هغه ورځ روژه نیول ضروری دی. (بهشتی زیورج۳ص۲۲)

دنبی صلی الله علیه وسلم دبی بی ګا نو اعتکا ف

له حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها څخه روایت دی چې رسو ل الله صلی الله علیه وسلم به درمضان په آخری عشره کې اعتکاف کاوه تر مرګه دده مبارک دغه معمول ؤ : تر ده وروسته ددده بی بی ګانو په پا بندی سره اعتکاف کاوه تشریح:بی بی ګانو به پخپلو حجرو کې اعتکاف کاوی،اودمیرمنو لپاره داعتکاف ځای د دوی دکورهم هغه ځای کوم چې دوی دلمانځه لپاره تاکلی وی ،که په کور کې کوم ځانګړی ځای مقرر نه وی نوداعتکاف کونکیو میرمنو لپاره دځای انتخا بول پکاردی. (معارف الحدیث ج۴ص۱۱۹)

داعتکاف لپاره دځا درونو بندو بست کول څنګه دی

پوښتنه:داعتکاف لپاره دمسجد په یوه کو نج کې دپر دی بندو بست کول څنګه دی ؟یعنی دپردی شتون سنت دی که بدعت ؟

ځواب: داعتکاف کونکی لپاره دمسجد په یوه کونج کې دځادر ونو اونورو حجره جوړول مستحب دی اوپه دی کې دستر اونورو ساتنه ده له دی پرته نوری ګټې هم دی :دنبي صلی الله علیه وسلم لپاره دچټا ېې حجره جوړیدل ثابت دی ، بدعت نه دی ،خو معتکف دی دغه خوی په پام کې ونیسي چې ضرورت پرې

څای دی نه نیسی ،دلمونځ کونکو دستو نزو سبب دی نه جوړیږی دصفونو په سمیدو کې دی خلل نه وی نبی ﷺ دبوري اوپه ترکي خیمه کې اعتکاف کړی وو ،له دی څخه معلومیږی چې له څادر اونورو څخه حجره(کوټه)جوړول له نبی صلی الله علیه وسلم څخه ثابت دی:ځکه ودی ته بدعت نه شو ویلای.

(فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۰۵دمرقاة شرح مشکوة ج۴ص۳۲۹په حواله)

داعتکاف لپاره د مسجد څادرو نه او برق کارو ل څنګه دی

پوښتنه:معتکفان داعتکاف لپاره دمسجد څادرونه کاروی اوپه هره خیمه کې یو یو بلب(ګروپ) وی،دداسی خیمی جوړولو شرعی څه حکم ده ، اومعتکفان دورځې په مسجد کې ویدیږی او په شپه کې په مسجد کې په خبرو بوخت وی؟ مهرباني وکړی په دی اړه هم راته وليکې؟

ځواب :داعتکاف لپاره خیمه جوړول مستحب دی که چا په مسجد کې څادرونه اینبي وي نو څه پروانه لری، که د مسجد په پیسو رانیول شوی دی نو دهغوی دخیمی لپاره کارول صحیح نه دی ، خپل ځانی څادرونه کارول پکاردی (۲) بجلي برق دمسجد له قانون سره سم چې تر څو بلیږی کارول صحیح دی تر تاکل شوی وخت وروسته بلول صحیح نه دی ،ځکه نو څومره زیات مصرف چې شوی وی معتکفان دی په ګډون اداکړی دمسجد حق د ی پر ځانو نه پریږدی:

۳) معتکف ضروری خبری کولای شی ،بی ضرورته دنیوی

خبری که څه هم دګناه نه وی ،بیا هم په مسجد کي صحیح نه دی په حدیث کي دی چي کله کوم څوک په مسجد کي ددنیا خبری پیل کړی نو ملائکي وایی اسکت یاولی الله یعنی ای دالله ﷻ دوسته چپ شه ،اوکه چپ نشی اوده خبرې روانې وساتلې نو ملا ئکي وایی اسکت یا بغیض الله یعنی ای دخدای ﷻ دښمنه چپ شه... تردی وروسته هم که هغه ددنیا خبری کوی نووایی اسکت لعنة الله علیک یعنی پر تادی دخدای لعنت وی چپ شه.

(کتاب المدخل ج۳ص۵۵)

بیله اړتیا دی یوځای نه راغونډیږی ،معتکفان دعبادت لپاره دخپل رب دراضی کولو لپاره اودثواب حاصلولو لپاره کښینی ،که ددنیا په خبرو مشغول وی نوداجر اوثواب پر ځای به دملائکو لعنت اوبد دعا(ښیرا) له ځانو سره یوسی ځکه نو پر معتکفانو لازمه ده چي یو ځاي دی نه جمع کیږی په خپله خپله خیمه کي دی دقرآن په تلاوت ،دعا ،نفلونو ،ذکر ،درودشریف او نورو بوخت وی اوکوم دنیوی کارونه چي له مسجد څخه بهر دنا معتکفانو لپاره صحیح نه دی هغه په مسجد کي اوبیا د معتکف لپاره څنګه رواکیدلای شی. (فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۰۴)

ایا معتکف په مسجد کي په چارپا یی ود یدلای شی؟

پوښتنه:معتکف دخپل اعتکاف په ځاي کی (په خیمه کي) پر پلنګ ویدیدلای شی ,اوکنه ؟

ځواب:معتکف په مسجد کې پر کټ ویدېدلای شي.

(فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۰۷دمجموعه فتاوی ج۲ص۱۸ په حواله)

ایا معتکف په مسجد کې پر طبیعت ګرزید لای شي

پوښتنه:په مسجد کې دطبیعت سمولو لپاره ګرځیدل (چهل قدمی کول)دضرورت له امله جائز دی اوکنه ؟

ځواب :دعادت په خلاف په مسجدکې داسی عمل کول چې د مسجدوړنه وی جائز نه دی اوداطبیعت سمول هم همداسی دئ ځکه منع کیږی خو دمعتکف لپاره دضرورت په خاطر دارتیا په اندازه اجازه شته کله چې دطبیعت سمولو دول دمسجد داحترام په خلاف نه وی . (فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۰۷دامداد الفتاوی ج۴ص۱۷په حواله)

د هوا خا ر جو لو لپا ره ایا معتکف له مسجد ه وتلای شی

معتکف دباد پریکولو لپاره له مسجد څخه دباندی تلای شی که دده لپاره په مسجد کې هوا خارجول صحیح دی ؟

ځواب:صحیح دادی: چې دهواخا رجولو لپاره دی بهرته ولاړشی (فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۱۲)په امدادالفتاوی کې دامسئله په دی دول ده چې: زیات صحیح قول دادي چې له مسجد څخه وتل پکاردی ،اوروایت دمطلق کیدو په وجه ومعتکف اونامعتکف دواړوته شامل دی.یعنی په مسجد کې هوا ایستل نه دی پکار که معتکف وی که بل څوک. (امدادالفتاوی ج۲ص۱۵۳)

ایا نذر شوی اعتکاف له قضا ئی روژې سره صحیح کیږی ؟

پوښتنه:نذر شوی اعتکاف درمضان دمیاشتی دقضا ئی روژو په

ضمن کې اداکیدلائ شی اوکنه ؟

ځواب:که چا په معلوم رمضان کې داعتکاف کولو نذر منلی وی نو هغه درمضان دروژو سره اداکولای شی ،که په روژه کې اعتکاف ونکړل شو نو دهمدغه رمضان دقضائی روژو سره هم کولای شی کنې دجلا روژو سره دی اعتکاف وکړی ،په بل رمضان یا په بل واجب کې دااعتکاف نه اداکیږی.

اوکه ېې دنا معلوم اعتکاف نذر منلی وی نو دهغه لپاره دی مستقلی روژی ونیسی دقضاء روژه کفا یت نه کوی.

(احسن الفتاوی ج۴ص۵۰۷درد المحتارج۲ص۱۴۲په حواله)

دا عتکا ف دنذر طریقه

که چا دیوې شپې داعتکاف نذوکړ ،یادکومی داسی ورځی نذر وکړی په کومه کې چې یې څه خوړلی وی نو نذرنه صحیح کیږی ،اوکه داسی وویل چې دالله ﷻ لپاره پر ما واجب دی چې زه دیوی میا شتی اعتکاف بیله روژو وکړم نو پر ده واجب دی چې اعتکاف وکړی او کله چې دنذر داعتکاف لپاره روژه شرط ده اوداشرط هم دی چې خاص داعتکاف لپاره به روژه نیسی بلکې که چا دروژی دمیا شتی داعتکا ف نذر وکړ نو دانذر صحیح دي ،نوکه دی سړی درمضان روژي ونیولی اما اعتکاف یې ونکړ نو پر ده واجب دی چې ددی دقضاء لپاره یوه بله میاشت اعتکاف وکړی اوروژي هم ورسره ونیسی اوکه ده په کومه بله میاشت کې داعتکاف قضاء راوړه نو دانذر نه اداکیږی ولې چې کومه روژه

له خپل وخت څخه قضاء شوی وی دده په ذمه واجب بالذات مقصودی شوی ،اوکوم شئ چې دذات په اعتبار مقصود شی هغه په بل نه اداکیږی تر دی چې که یې دکومی میاشتی داعتکاف نذروکړ اودروژی په میاشت کې اعتکاف وکړ نو جائز نه دی اوکه یې په اعتکاف کې روژه ماته کړه بیا یې دیوی میاشتی دروژو قضاء سره له اعتکافه راوړه نو جائز دی.ځکه چې قضاء په مثل دادا واقع شوه ، دغه رنګه که دسهار پر مهال دچا نفلي روژه وه بیا تر څه وخت تیر یدو وروسته ده داسی وویل چې دالله "لپاره واجب دی چې دنن دروژی اعتکاف وکړم نو دده اعتکاف نه صحیح کیږی . ولی چې واجب اعتکاف بیله واجب روژی نه صحیح کیږی ،اودسهار پر وخت روژه نفلی وه نو اوس واجب نشی کیدلای.(عالمګیری پاکستاني اردو ج ۲ص۳۰)

دا عتکا ف پر ما تیدو د قضاء څه حکم دی

پوښتنه:که په کومه وجه اعتکاف مات شو نو دهغه قضاء واجب ده کنه ؟

ځواب:دنفلی اعتکاف قضاء واجب نه ده ولی چې هغه له مسجد څخه په وتلو نه ماتیږی بلکې پای ته رسی ،دمعلوم یا نا معلوم نذر اعتکاف که مات شی نو دټولو ورځو قضاء واجب ده له نوی سره دی هم دومره ورځی پوره کړی ولی چې په هغوی کې تتابع (پر لپسی والی) لازم دی ،اودرمضان دآخری عشری په مسنون اعتکاف کې یواځی دهغی ورځی قضا واجب ده په کومه کی چې

اعتکاف مات شو تر فا سدیدو وروسته دااعتکاف نفلی شو د یوی ورځی قضاء خواکه په رمضان کي راوړی یا تر رمضان وروسته له نفلي روژی سره ،دیوی ورځي په قضاء کي دشپی اوورځي دواړو قضاء واجب ده که یوا ځي دورځی ،ددی په اړه می کومه څرګنده جزئیه تر نظر نه ده تیره شوی ،له قاعدو داسی معلومیږی چی اعتکاف که په ورځ کي فاسد شو نو یواځي د ورځی قضاء واجبیږی دسهار له سپیدو دی پیل کړی دلمر تر لویدو دی اعتکاف وکړی. اوکه په شپه کي اعتکاف فا سد شوی دی نو دشپی اوورځی دواړو داعتکاف قضاء واجب ده دلمر تر لویدو مخکی دی پیل کړی دوهمه ورځ دی دلمر تر لویدو وروسته پای ته ورسوی ،اوکه یې دورځي داعتکاف نذر ومانی نو یوا ځی دورځی اعتکاف واجب دی اوقضاء اعتکاف هم په وجوب کي دنذر په څیر دی نوده به هم هغه حکم وی.

(احسن الفتاوی پاکستانی ج۴ص۵۰۲)

دسنت اعتکاف د قضاء څه حکم دی:

پوښتنه:درمضان المبارک دآخری عشری اعتکاف مؤ کد سنت کفایه دی که یې دعذر په وجه مات کړ یا په هیره مات شو نوددی قضاء شته اوکنه ؟

ځواب: په پوښتل شوې صورت کي چې دکومی ورځی اعتکاف مات شوی دی دهغه ورځی داعتکاف قضاء سره له روژی لازمه ده ؟خو احتیا طا له اختلاف څخه دځان ساتنی لپاره که تر رمضان

وروسته لس ورځي له روژو سره قضاء راوړی نو غوره دی.
(فتاوی رحیمیه ج۳ص۱۱۰ردالمحتار ج۲ص۱۸۰ په حواله)

د نفلی اعتکاف په ماتولو روژه وا جبیږی او کنه

پوښتنه:په نفلی اعتکاف کی که دسختی اړتیا له کبله یوه ورځ یوه شپه مخکی بهرته راووزی نو ددی قضاء واجبیږی او کنه ؟او که تر یوه ورځ یوه شپه زیات وخت تیر ولو وروسته دباندی را ووتی خودروژی تر میاشتی ختمیدو مخکی راغلی نو هم شرعی حکم څه دی ؟

ځواب:دنفلی اعتکاف په ماتولو قضاء نه لازمیږی خواکه تر یوه ورځ یوه شپه مخکی مات کړی وی یاتر یوه ورځ یوه شپه وروسته څومره چې اداشو هغه صَحیح شو ..ځکه چې درواېت پر اساس دنفلی اعتکاف لږ موده یو ګړی دځ اوددی لپاره روژه هم شرط نه ده په خلاف دواجب اعتکاف چې دهغه په ماتولو قضاء لازمیږی اوروژه دهغه لپاره شرط ده.

(فتاوی دارالعلوم ج۲ص۵۰۴ردالمحتار باب الاعتکاف ج۲ص۱۷۹)

ترکو م مسجد لاندی چې

دو کانونه وی هلته داعتکاف څه حکم دی

پوښتنه:دکومو مسجدونو دننځ برخه خو پر پورته ځای جوړه شوی وي ،خوغولی پر دوکانو نو جوړشوی ، داخو معلومه ده چې په انګړ (غولی) کي په لمو نځ کولو دمسجد ثواب نه ورکول کیږی ؟پوښتنه داده چې کوم څوک په دننځ برخه کي معتکف شی

دهغه لپاره دجماعت دلمونځ کولو لپاره دمسجد غولی ته راتلل (ځکه چی نن صبازیاتره وختونه لمونځ دباندی کیږی) اعتکاف فاسدیږی اوکنه ؟

ځواب:لومړی خو که دوکانونه دمسجدلپاره وقف وی نودځینو فقهی روایتونو له مخی ودغه بام ته دمسجد ویلو ګنجائش شته ،دجماعت په اړتیا کي پر دغه روایت عمل جا ئزدی اودوهم که چیری مونږ راجح قول عملی کړو چي ددی حکم دمسجدنه دي .خوبیا هم دمعتکف لپاره داړتیا په خا طر وتل جائز دی ،خواکه هغه طبعی اړتیاوی یادینی ،اوجماعت موندل هم دنورو اړتیاوو په څیرله دینی اړتیا څخه دی ځکه وتل جائز دی.درییم چي کله له مخکی څخه معلوم وی چي له ما څخه ودی ځای ته تګ غواړی نو ګواکه داستثنا ء نیت یی کړی وی اوداستثناء پر وخت وتل جا ئز دی. (امداد الفتاوی ج:۱ ص: ۱۷۴

په ګوم مسجد کي چي پنځه وخته لمونځ نه کیږی هلته داعتکاف څه حکم دی

پوښتنه: زمونږ دکلی په مسجد کي دپنځو وختو جماعت نه کیږی نوپه هغه کي اعتکاف کولای شم اوکنه ؟

ځواب :که په نورو ورځو کي جماعت نه کیږی خوداعتکاف په ورځو کي جمعه کیږی نو کفایت کوی ،اعتکاف صحیح کیږی تاسو په خوشحالی اعتکاف کولائ شی. (فتاوی رحیمیه ج۲ص۳۹)

په احسن الفتاوی کی دامسئله داسی ده ، داعتکاف صحیح

کیدو لپاره راجح قول دادی چې په مسجد کې د جمع کیدل شرط نه دی. ځکه نو په همدغه مسجد کې اعتکاف صحیح دی.

(احسن الفتاوی ج۴ص۵۰۷)

دمسجدد نه شتون په صورت کې په داسی ځای کی اعتکاف کول چیری چې پنځه وخته جمع کیږی څنګه دی؟

پوښتنه:په یوه کلی کې مسجد نشته خو دلته په یوه کورکې پنځه وخته لمونځ په جماعت کولو انتظام شته نو په داسی کورکې اعتکاف صحیح دی اوکنه ،اوداعتکاف نه کولو په صورت دټول کلی په ذمه دمؤکد سنت اعتکاف دادایني بوج راځی اوکنه ،څه شکل به وی ؟

ځواب:کله چې په کلی کې مسجد نشته نو په کوم کورکې چې د پنځه وخته دجمع کولو بندو بست وی هلته دی اعتکاف وکړل شی ،هیله دده چې دمؤکد سنت ثواب به درکړل شی اوکه مونه کړ نو دنه کولو بوج به وي ،څومره چې مو وس وی کول پکار دی قبلول دالله" په اختیار کې دی.یادونه :په کوم کورکې چې په جماعت لمو نځ کوی هلته دجماعت ثواب درکول کیږی خو د مسجد له ثواب څخه به بې برخې یاست ځکه دمسجد جوړولو هڅې روانی ساتی .

(فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۰۹)

مسجد شهید کړل شو نو اعتکا ف چیر ی وکړل شی؟

پوښتنه:په کلی کې مو مسجد ؤ هغه شهید کړل شو بل ځای په مدرسه کې په جمع لمو نځ کوو نو آیا هلته اعتکاف کولای شو

،اوپه اعتکاف کولو مؤکد سنت اعتکاف اداکیږی ؟

ځواب: که په شهید کړل شوی مسجد کی اعتکاف شونی (ممکن) نه وی او په کلی کي بل مسجد وی نو هلته دی اعتکاف وکړل شی :دمدرسی داعتکاف اعتبار نه کیږی ،اوکه مسجد نشته نوصحیح کیږی. (فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۰۹)

معتکف په مسجد کي په ټاکلی ځای کي وی که ځای بدلولای شی

پوښتنه:معتکف دځان لپاره په مسجد کي ځای ټاکی نو دده لپاره په دغه ځای کي اوسیدل پکار دی یاکه په مسجد کي چي چیری وغواړی هلته اوسیدلای شی ؟

ځواب :په ټول مسجد کي چي چیری وغواړی هلته دی کښینی هیڅ پروا نلری. (فتاوی دارالعلوم ج۶ص۵۰۲ دردالمحتار باب الاعتکاف په حواله ج۲ص۱۸۴)

په غصب چي کومه حصه په مسجد کي ورشامل کړل شوی وی هلته دمعتکف اوسیدل څنګه دی

پوښتنه:دیوه مسجد په فرش کي لږ ځای په غصب په مسجد کي ورداخل کړل شوی دی اواوس په ظاهره ټوله دمسجد فرش معلومیږی ،په دغه ځای کي بیله اړتیا دمعتکف پاتی کیدل یا داودس لپاره پر دغه ځای کښینستل جائز دی اوکنه ،که پر دی ځای په ناسته اعتکاف ماتیږی ،اوقضاء واجبیږی

ځواب: ښکاره خبره ده چي کوم ځای په غصب په مسجد کي ورداخل کړل شوی وی هغه مسجد نه وی ،داعتکاف پر مهال

اعتکاف قضاء هم لازمیږی.

(فتاوی دارالعلوم ج ۶ ص ۵۰۵ ردالمحتار کتاب الاشربة ج ۵ ص ۴۰۷ په حواله)

دمسجد دغاړی دیوال ته دمعتکف دتګ څه حکم دی؟

پوښتنه :- داعتکاف کونکی لپاره دمسجد څلور دیوالونه د مسجد په صحن کې داخل دی اوکنه ؟ځواب :په دی کې دمسجد دبانی ونیت ته اعتبار وی که هغه دغه دیوالونه دننه بللی وی نو داخل دی کنې خارج ،اوزیاتره دابلل کیږی چې کوم دیوال دمسجد له فرش سره لګیدلی وی هغه په مسجد کې داخل وی اوهغه بل لورته دیوال وتلی وی.(فتاوی دارالعلوم ج۶ ص ۵۰۷)

دمسجد دځلور دیوالي دمعتکف لپاره څه حکم دی

پوښتنه:دمسجد په څلور دیوالی کې دننه ځای دمسجد په ځمکه کې داخل دی اوکنه ،اوبیله اړتیا دمعتکف لپاره دمسجد په انګړ یا څلور دیوالي کې کښینستل جائز دی اوکنه ؟

ځواب:دمسجد اطلاق یواځې دمسجد ددریودروازوپرکوټه اوپر فرش کیږي هغه شرعی مسجدوی ،دمعتکف لپاره تر دغه تیری کول جائز نه دی اوکه یې داسی وکړل نو اعتکاف باطلیږی.

(فتاوی دارالعلوم ج۶ ص ۵۰۸)

یادونه :کله چې اعتکاف کوی نو لو مړی دمسجد له متولی یا امام یاله بل کوم عالم څخه دامعلومه کړی چې اصل مسجد تر کومه ځایه دی ولی چې مسجدهمیشه تر ټولو دباندی دروازی پوری نه وی دمسجد څلور دیوالی بل شئ دی اووکوم ته چې په

شرع کې مسجد ویل کیږی هغه بیل شئ دی ځکه نو کومه برخه چې له مسجد څخه دباندی وی هلته داعتکاف پر مهال مه ځی.

ایا معتکف دجمعی لپاره نژدی بنارګو تې ته تللای شی

پوښتنه:که معتکف دداسی آبادی په مسجد کې اعتکاف وکړی چیری چې جمعه نه کیږی نو آیا دې دجمعی لمونځ کولو لپاره بنارګوتی یاکوم داسی نژدی ځای ته ورتللای شی چیری چې جمعه کیږی ؟

ځواب :اعتکاف په داسی مسجد کې کول غوره دی چې هلته دجمعې لمونځ کیږی.که په داسی کلی کې اعتکاف وکړل شی چې په هغه کلی کې جمعه نه کیږی نو داعتکاف کونکی لپاره بل بنار ګوتی ته چیری چې جمعه کیږی تګ جا ئز نه دی ، مقامی جامع مسجد کې دجمعی کولو لپاره تګ روادی. (کفایت المفتی ج۴ص۲۳۲)

په بهشتی زیور کې لیکلی دی چې ځایې جامع مسجدته دی دجمعې دلمانځه لپاره داسی وخت ولاړشی چې تحیة المسجد اودجمعی سنتونه هلته کولای شی اوتر لمانځه وروسته دسنت کولو لپاره هم پاته کیدل جا ئز دی .ددومره وخت اندازه دهغه سړی پررایه پر یښودل شوی ده ،که اندازه غلطه شی یعنې څه مخته ورسیږی نو هیڅ پروانلری (بهشتی زیور حصه ۱۱ ص۱۰۹ دشامی ج۲ص۱۸۳ په حواله) که دجمعی دلمانځه لپاره مسجدته ورشی اوتر لمانځه وروسته هم هلته پاته شی او هم هلته اعتکاف

داعتکاف په حالت کې ماشومانو ته ښوونه څنګه ده

پوښتنه:دمسجد امام صاحب په مدرسه کې ښوونه کوی او
ښوونی تنخوا اخلی هغه درمضان المبارک په آخری عشره کې په
اعتکاف کې وماشومانوته زده کړه ورکولای شی اوکنه ؟

ځواب:داعتکاف لپاره دی له مدرسی څخه رخصتی واخلی ،که
رخصت ورنه کړل شی نو دمجبوری له کبله په مسجد کې زدکړه
ورکولای شی. (فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۰۲)

ایا دمعتکف سره بل څوک روژه ماتی کولای شی

پوښتنه:دمسجد امام معتکف دی له ده سره دتراویحو امام
(حافظ) کوم چې معتکف نه ده ،په مسجد کې له امام صاحب سره
روژه ماتولای شی اوکنه ؟

ځواب :زیات احتیاط په دی کې دي چې حافظ له شرعی مسجد
څخه بهر پخپله حجره اونو رو کې روژه ماته کړی.اوکه ومسجدته
دننوتو پر مهال دنفلی اعتکاف نیت وکړی اوداسی ووایې :نویت
الاعتکاف مادمت فی المسجد .نوبیا دمعتکف سره روژه
ماتولای شی. (فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۰۳ دعالمګیری ج۲ص۲۱۵ په حواله)

وبیت الخلاء ته دمعتکف وتل څنګه دی

که دسختی اړتیا لپاره معتکف له مسجد څخه دباندی ولاړشی
نو له ضرورت څخه تر فارغیدو وروسته دی هلته نه دریږی اوتر
څو چې ممکن وی په داسی ځای کې دی خپله اړتیا تر سره کوی
چې وهغه مسجدته زیات نژدی وی دمثال په دول تشناب ته

که ولاړ شی اودده کورلیری وی اودده دکوم اندیوال اونورو کور نژدی وی نو هلته دی ولاړشی .هو که دی پخپل کورکي عادی ؤ اوبل ځاي ته په تګ دده ضرورت نه پوره کیدي نو بیا جائز دی.

(بهشتی زیور حصه ۱۱ص ۱۰۹ دشامی\ ج۲ص ۱۸۰ او ۱۸۲ په حواله)

که په تټی کي څوک وی نو ایا معتکف انتظار کولای شی

پوښتنه:معتکف که دبولو حاجت پوره کولو لپاره ولاړشی اوپه بیت الخلاء کي څوک وی نو آیا له تټی دباندی دی انتظارو کړی که سم دستی په مسجد کي خپل ځای ته ولاړشی .اوبیا څه وخت وروسته بیرته راشی ،ځینی وختونه څو څو ځله بیرته تلل پکي راځي ،څه کول پکاردی ؟

ځواب:دداسی اړتیا پر مهال هم هلته بهر انتظار کول جائز دی.

دډوډی خوړلو په غرض لاس پر یمنځو ته وتل څنګه دی

پوښتنه:آیا معتکف له مسجد څخه دباندی د ډوډوی مخته او وروسته لاسونه پریمنځلاي شی ،خواکه په صابن وی یا بیله صابون اودغابنو په پوډرو ،یاټوپ یا مسواک غابنونه پاکولاي شی اوکنه ؟

ځواب:لاس پریمنځو ته وتل جائز نه دی.په مسجد کي دی په کوم لوښی کي پر یمنځی ،پوډر یا مسواک اونو ر داوداسه سره کولاي شی ،یواځی دپوډرو اونورو لپاره وتل جائز نه دی.

(احسن الفتاوی ج۴ص ۵۰۲)

ایا دمعتکف داوداسه لپاره وتل جا ئز دی

پوښتنه:آیا معتکف داعتکاف په حالت کي له مسجد څخه دباندی دفرض اونفلی لمونځونو دغه رنګه دقرآن لوستلو لپاره اودس کولای شی ؟

ځواب:که په مسجد کي دننه داودس کولو داسی ځای وی چې اوبه له مسجد څخه دباندی تویيږی نوله مسجد څخه بهرته تلل جائز نه دی ،اوکه داسی ځای نه وی نو جائز دی .اودس خواکه دفرضی لمانځه لپاره وی یا نفلی ،یا تلاوت یاذکر لپاره دتولو همدغه حکم دی. (احسن الفتاوی پاکستانی ج۴ص۵۰۰)

دمعتکف لپاره دتحیة الوضؤ اوتحیة المسجد څه حکم دي

پوښتنه: معتکف چې هر کله اودس ته ولاړشی نو تحیة الوضو اوتحیة المسجد وکړی اوکنه ؟

ځواب:تحیة الوضؤ دی وکړی اوتحیة المسجد په ورځ کي یو ځل کفایت کوی. (فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۰۸) .

په نفلی اعتکا ف کي دجمعي دغسل لپاره وتل څنګه دی

پوښتنه: یوه سړی درمضان المبارک دتولی میاشتی اعتکاف وکړ ده داعتکاف دپیل کولو پر مهال دانیت کړی ؤ چې دجمعی دمستحب غسل لپاره به وزم دمسجد په څلور دیوالي کي غسل خانه شته آیا په داسی صورت کي دلمبید لو لپاره بهرته تللاي شی ، اوکه بی نیت نه وی کړی نو تللاي شی اوکنه ؟

ځواب: درمضان دآخرنیو لسوورځو اعتکاف سنت کفایي دی په

دی کي اودنذر په اعتکاف کي له واجب غسل پرته دجمعی او نوروغسلو لپاره دوتلو اجازه نشته دلومړی اودوهمی عشری اعتکاف (که نذر نه وی منلی نو) نفلی دی په دی کي دجمعی لپاره(یادجنازی دلمانځه لپاره یادناروغه دپوښتني لپاره) که يې دوتلو نیت کړی وی یایي نه وی کړی په وتو اعتکاف ختمیږی .ودی ته فاسد یدل نه ویل کیږی ،او کله چي دوهم ځل ومسجد ته ورننوزی نوله هغه وخته بیا نفلی اعتکاف پیل کیږی.

(فتاوي رحیمیه ج۵ص۲۱۰)

ایا معتکف تر لمبدلو وروسته ناپاکي جامي پریمنځلای شی اوله کوره دوډی راوړلای شی

پوښتنه: ومعتکف ته جنابت (ناپاکي) ورپیښه شوه دی غسل خانی ته ولاړي هلته يي ولامبل اوورسره ورسره یی هغه ناپاکي جامی هم کومی چي دجنابت پر مهال پلیتی شوی وی په هغه غسل خانه کي په چټکتیا سره پاکی کړی ،اوتر فرا غت وروسته دبیرته را ستنیدو پر مهال يي داوبو له هغه منګي کوم چي وغسل خاني ته نژدی وولوټه ډکه کړه دخپلی اړتیا لپاره بی راوړه.په دی صورت کي دنو موړی اعتکاف فاسد شو اوکنه ؟

(۲) که يې په داسی مسجد کي اعتکاف وکړ چیری چي غسل خانه نه وه بلکه نژدی تالاب وو ،اوس که معتکف پلیتی جامی وا غوندی ودی تالاب ته ورشوه شی اودلمبلو پر مهال په اوبو کي په ولاړه ولاړه دغه پلیتی جامي پاکي کړی نو داصحیح کیږی اوکنه

(۳) معتکف دډوډي رارسونکی ونه موند نو آیا پخپله ورشی ډوډی راوړلای شی اوکنه؟

ځواب:که نذر منلی واجب اعتکاف ؤ نو په هغه کي یواځی دلمبلو لپاره له مسجد څخه دوتلو اجازه ده ،جامي مینځل یا داوبو ډکولو لپاره دریدل جائز نه دی.اوپه دی صورت کي به دی دواجب اعتکاف قضاء راوړی. اوکه اعتکاف نفلی ؤ (په دی کي درمضان دآخری عشری سنت اعتکاف هم داخل دی) نو په هغه کي دکپړو پریمنځلو اولوټي ډکولو ګنجائش شته ،په دی شرط چي له مسجد څخه وتل یواځي دغسل لپاره وی.

(۲) پورته بیان شوی حکم ددوهمي پوښتني هم بلل پکاردی.

(۳) که مسجد ته ډوډی رارسونکي هیڅوک نه وی نو ډډوډی لپاره تلل اودډوډی تر رااخیستلو وروسته سمدستی بیرته راتلل پکار دی ،ډوډی دی په مسجد کي دننه وخوړل شی دباندی دی نه خوري اوکه یې ومسجدته ډډوډی رارسولو کومه وسیله وی نوبیا دی پخپله ډوډی راوړلوته نه ځي. (کفایة المفتی ج۴ص۲۳۴)

ایا معتکف له اعتکاف ځای څخه بهر ویدې دلای شی

پوښتنه:معتکف له خپل ځای څخه (کوم چي تاکل کیږی) په شپه کي بل ځای ویدېدلای شی اوکنه؟

ځواب:معتکف چي په کوم مسجد کي اعتکاف کوی په هغه ټول مسجد کي چي چیری وغواړی اوسیدلای شی اوویدېدلائی شی.

(فتاوي دارالعلوم ج۶ص۵۰۳ ردالمحتار باب الاعتکاف جـ۲صـ۱۸۴)

.دګر مې په وجه د لامبلو لپاره وتل څنګه دی

پوښتنه:دګرمی له کبله له مسجد څخه دباندی دمعتکف غسل کول جائز دی اوکنه ؟

ځواب : جائز نه دی ،که ضرورت زیات وی نو په مسجد کې دی غټ لوښې کښیږدی په هغه کې دی کښینې ودی لامبی په داسی ډول چې په مسجد کې کارول شوی اوبه ونه لویږی یادی لاس پاک(توال) لوند کړی بیادی وننښتیځي پر بدن دی ومړی ،په څو ځله داسی کولو به بدن پاک شی.

(احسن الفتاوی پاکستانی ج۴ص۴۹۷ درد المحتار ج۲ص۱۸۱ په حواله)

ایا معتکف دلمب،دلو لپاره اوبه تودولاې شی

پوښتنه:داوبو دسړوالي په وجه معتکف دغسل لپاره (دجمعې یا جنابت) دمسجد په څلور دیوالي کې اور بل کړی اوبه ګرمولای شی اوکنه ،سړی اوبه تاوان وررسوی ؟

ځواب :معتکف دجنا بت(ناپاکی) دغسل لپاره وتلا ي شی دبل غسل لپاره اجازه نشته ،تودی اوبه ورکونکي که څوک نه وی نو پخپله دمسجد په احاطه کې کولای شی .شرعی اړتیاده .ځکه نو په اعتکاف کې هیڅ تاوان نه راځي. (فتاوی رحیمیه ج۵ص۴۰)

دبولو لپاره تلونکی معتکف غسل کولاې شی اوکنه

پوښتنه:که معتکف دکومی شرعی یا طبعی اړتیا له امله بهر ته ووزی مثلا قضائي حاجت(متیازویابل شی) لپاره نویواځي د ګرمی په وجه یا دخیر و لیری کولو لپاره تر استنجا کولو وروسته

یا له هغه مخکی لمبیدلای شی اوکنه ؟

ځواب:جائز نه دی :اعتکاف فاسدیږی ،خو که غسل خانه له تښتی سره نژدی وه او لمبلو تر اودس زیات وخت نه اخیستی نو دحاجت تر سره کولو وروسته دغسل اجازه شته ،ددی صورت د اکیدای شی چې په مسجد کې دی جامی اوباسی یواځې په لنګ کې دی ولاړشی اوتا کې دی خلاصه کړی پر بدن دی اوبه وبیوی راودی وزی .نه دی صابون کاروی اونه دی بدن زیات مښي .په دی ډول پاکې خوبه ونشی مګر سړوالی حاصلیږی اوکه ومسجد ته په تګ تګ کې لاس پاک پر بدن کلک ومښي نو تر ډیره حده به پاکی هم وشی. (احسن الفتاوی ج۴ص۵۰۵)

دمجبوریت په وجه دمړی دلمبولو لپاره وتل څنګه دی

پوښتنه:معتکف له مسجد څخه داړتیا لپاره ووزی مثلا ومړی ته دغسل ورکولو لپاره څوک نه وی یا دجنازی لمونځ ورکونکی څوک نه وی نو له مسجد څخه په وتلو دده اعتکاف ماتیږی اوکنه؟

ځواب :له طبعی اوشرعی اړتیا پرته دنو رو اړتیاؤ لپاره وتل اعتکاف فاسده وی مثلا په مسؤله صورت کې دمړی دغسل یا جنازې دلمانځه لپاره یادګواهی ورکولو لپاره کله چې دامعلومه وی چې که ده ګواهی ورنکړه نو دهغه سړی حق به ووهل شی ، همدارنګه دډوبیدونکی یا سوځیدونکی دژغورنی په نیت ووزی نو هم اعتکاف ماتیږی خو ګنهګار کیږی نه .بلکه په دغه صورتو

کې وتل ضروری کیږی.
(فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۰۸طحطاوی علی مراقی الفلاح ص۴۰۸ او۴۰۹ په حواله)

دجنازی دلمانځه لپاره وتل څنګه دی

پوښتنه:معتکف ته معلومه شوه چې جنازه راغلی ده له مسجد ه وروتی اودجنازی لمونځ یې وکړ نوآیا اعتکاف مات شو ،که مات شو نو آیا ددې قضاء لازمه ده ،که ده نو دځو مره ورځو ،آیا دجنازې لپاره وتل شرعی اړتیانه ده؟

ځواب:دجنازی دلمونځ کولو ځای که له مسجد څخه دباندی وی نو اعتکاف ماتیږی اولږ تر لږه دیوی ورځې قضاء لازمیږی .که همت وی نو دپوره لسو ورځو قضاء دی راوړی په دی کې زیات احتیاط دی دجنازی دلمانځه لپاره وتل په شرعی اړتیا کې داخل نه دی. (فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۰۰طحطاوی علی مراقی الفلاح ص۴۰۹ په حواله)

په معارف مدنیه مخ ۹۹کې دغه مسئله په دی ډول لیکل شوی ده علامه سهارنپوری رحمة الله علیه فرمائی:چې داحنافو مسلک دادی چې دمعتکف لپاره دناروغه پوښتنی یا دجنازی دلمانځه لپاره د اعتکاف له ځای څخه وتل جائز نه دی ولی چې دمریض پوښتنه فرض نه ده اوهمدارنګه دجناری لمونځ فرض عین نه دی بلکې فرض کفایې دی کوم چې نور وګړی یې اداکولای شی ،ځکه نو معتکف ته وتل جائز نه دی.

صاحب ددرمختار وائي چې :په واجب اعتکاف کې له ضروری اړتیا پرته له اعتکاف څخه وتل حرام دی خو په نفلی اعتکاف

کي وتل جائز دی اعتکاف نه با طلیږی بلکي پای ته رسی یعنی دنفلی اعتکاف کومه ځانګړی موده نشته بلکي دلږوخت لپاره ہی هم کولا ي شی معتکف چي کله له اعتکاف څخه ووزی هغه اعتکاف پوره کیږی. (معارف مدینه قسط ۱۰ ص۹۹)

ایا په لاره کي معتکف دجنازی په لمانځه کی برخه اخیستلای شي اودناروغ پوښتنه کولاي شی

پوښتنه:معتکف دجنازی لمانځه اودمریض پوښتنی ته له مسجد څخه وتلا ي شی اوکنه ،که یې له اوله دجنازی دلمانځه اودمریض دپوښتنی لپاره دوتلو نیت کړی وی نو جائز دی اوکنه ؟

ځواب:داعتکاف په نذرکي دجنازي دلمانځه ،دمریض دپو بښتنی اودعلم ومجلس ته دحاضریدو لپاره دوتلو استثناء صحیح ده اووتل جائز دی په دی شرط چي دنذر په شان یي استثناء هم په ژبه کړی وی یواځي دزړه نیت کفایت نه کوی ،خو که یې په سنت اعتکاف کي دانیت وکړ نو هغه نفل گر ځي سنت نه اداکیږی .مسنون اعتکاف یواځي هغه دی چي پکي هیڅ استثناء نه وی .په هغه کي وتل فساد راولی خو بولو ته ورته اړتیا ؤ لپاره وتلو وروسته که په لاره کي ولیدل چي دجنازی لمونځ پیل کیږی نو په هغه کي بر خه اخیستلای شی .له لمانځه مخکی اوله لمانځه وروسته هلته دریدل جائز نه دي ،دغه رنګه دبولو داړتیا پوره کولو لپاره پر خپله لاره په روانه روانه کي پر مریض پوښتنه کولای شی ،دناروغ دپوښتني اوجنازي دلمانځه لپاره له لاری

کوم پلوته اوښتل یادریدل جائز نه دی (احسن الفتاوی پاکستانی ج۴ص۵۰۰)

ایا معتکف داذان کولو لپاره تللای شی

پوښتنه:آیا معتکف داذان کولو لپاره داذان کولو ځای ته تللای شی اوکنه ؟

ځواب: که داذان دکولو دځای دروازه په مسجد کې دننه وی نو هلته معتکف په هرحال هر وخت تلای شی اوکه دروازه له مسجد څخه دباندی وی نویواځې داذان کولو په غرض تلای شی.

(احسن الفتاوی ج۲ ص۴۹۸ دردالمحتار ج۲ص۲۸۱ په حواله)

ایا معتکف بل ځای ته دقران وراورولو لپاره تللای شی

پوښتنه:زید همیشه درمضان المبارک په آخرنی عشره کې اعتکاف کوی.سږ کال تازه حالت داراوړاندی شو چې له زید څخه دنواب صاحب په کورکې قرآن کریم په تراویحو کې داورولو لپاره تګ غوښت غواړی ،داسی جائزدی اوکنه ؟

ځواب: که داعتکاف پر وخت دانیت وکړی چې زه به په تراویحو کې دقرآن کریم اورولو لپاره ځم نو داجائزدی.

(فتاوی دارالعلوم ج۲ص۵۱۲ دعالمګیری مصری کتاب الصوم باب السابع ج۱ص۱۹۹ په حواله)

ایا معتکف په مسجد کې دمریض په کتلو نسخه ورلیکلای شی

پوښتنه:معتکف په مسجد کې دناروغه په کتلو یا دحال په اوریدلو نسخه لیکلای شی اوکنه ،داغه رنګه که معتکف دطبعي اړتیا لپاره دباندی ولاړشی نو بهر دیو مریض پر پوښتنه دواور نسودلای شی کنه ؟

څواب:معتکف په مسجد کې دناروغه په کتلو اوحال اوریدلو نسخه لیکلای شی اوعلاج کولای شی .اومعتکف که دطبعی اړتیالپاره له مسجد څخه دباندی ولاړشی اوکوم مریض خپل حال ورته ووایې اوددواپوښتنه ورځینې وکړی نو ورښودل جائز دی.

(فتاوی دارالعلوم ج۲ص۵۰۲:ردالمحتار باب الاعتکاف ج۲ص۱۸۴، ص۱۸۵پ حواله)

دمقدمې دنیټې لپاره دمعتکف وتل څنګه دی

پوښتنه:یو سړی معتکف دی اوپه آخری عشره کې دده دیوی مقدمې تاریخ دی په دغه ورځ په محکمه(کچاری) کې دده حاضری ضروری ده په مسؤله صورت کې دغه معتکف د مجبوریت له کبله ومحاکمې ته حاضری ورکولای شی اوکنه؟

څواب:دمقدمی لپاره که ووزی نو دده سنت مؤکده اعتکاف فاسدیږی که له مجبوری وزی نو نه ګنهګار یږی اودصاحبینو (امام ابو یوسف اوامام محمد رحمهما الله) دمسلک سره سم که تر نیمه ورځ زیاته دباندی نکړی تیره نو اعتکاف نه فاسدیږی په داسې مجبوری کې دغه مسلک عملی کول کیدای شی.

(فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۱۱دمراقی الفلاح ص۴۰۹پ حواله)

ایا معتکف دحکومتي وظیفې اخیستلوپاره وتلای شی

پوښتنه:دلته په (برطانیه ،لندن) کې کارکونکی ښاغلی دیر کم اعتکاف کوی زیاتره هغه خلک معتکفان وی کوم چې په فابریکه (کارخانه) اونورو کې کارکوی ،خوداسی خلکوته په هفته کې یوځل په حکومتی دفتر کې تر امضاء کولو وروسته پیسې

ورکول کیږی همدغه ددوی تنخواه ده ،که دفتر ته ورنشی نو وظیفه نه ورکول کیږی نو دلاس لیک لپاره آیا معتکف تللای شی ؟

ځواب:که بیله دی دده ګذاره نشوه کیدلای بیا خو تلای شی اوتر دستخط کولو وروسته دی سمدستی مسجد ته راشی ،او احتیاطا دی وروسته دیوی ورځي داعتکاف قضاء هم راوړی.

اوکه بیله دی دده ګزاره کیدله نو دتګ اجازه نشته ،که ولاړشی نو اعتکاف ماتیږی.اوداعتکاف ماتولو ګناه به هم وی.

(فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۱۲)

دو ینښانو جوړولو اومستحب غسل لپاره وتل څنګه دی

پوښتنه:دمعتکف لپاره داسی شیان کوم چي دپاکی سره تړاو لری دمثال په ډول دسرو ینښتان جوړول یامستحب غسل کول ددغو لپاره له مسجد څخه دباندی وتل جائز دی اوکنه ؟

ځواب:دمعتکف لپاره دسر خریلو یا مستحب غسل کولو لپاره له مسجد څخه بهرته وتل صحیح نه دی اعتکاف فاسد وی ،که سر خرپیل ضروري وي نو داعتکاف په ځای کي څادر اونور غوړوی سر خرپلای شی اوپوره احتیاط دی کوی چې وښتان اونور په مسجد کي ونه لوبږی (فتاوی رحیمیه ج۵ ص۲۰۱) په حواله دعالمګیری ص:۲۱۵ج:۲

په مسجد کي دوینښتا نو جوړول څنګه دی

پوښتنه:دمعتکف لپاره په مسجد کي وینښتان جوړول جائز دی کنه ؟

ځواب: خپل ویښتان پخپله جوړول جائزدی اوپه نائي جوړولو کی داتفصیل دی چې که بیله اجوری کارکوی نو په مسجد کې دننه جائزدی اوکه یې په پیسو کوی نو معتکف دی په مسجد کې دننه وی اونائي دی له مسجد څخه دباندی کښینی ویښتان دی ورجوړکړی ،په مسجد کې دننه په مزدوری کارکول جائزنه دی.

(احسن الفتاوی پاکستاني ج۴ص۵۰۲)

ایا معتکف دسګریټو بیړیو اونورودکښلو لپاره وتلای شی

پوښتنه:معتکف دبیړی څکولو عادی دی په شپه کې تر لس څله زیات بیړی څکوی نو داپه طبعی اړتیا کې داخل دی اوکنه ا وددی لپاره دوتلو شرعا اجازه شته اوکنه اوکه اجازه وی نو خوله پاکول کفایت کوی که به اودس هم کوی ؟

ځواب:له اعتکاف کولو مخکی دی دبیړی پریښو دلو کو ښښ وکړی که په دی کامیاب نه شو نو شمیر اومقدار دی کم کړی اوکه و څکولو ته بیا هم مجبور وی نو کله چې داستنجاء اوپاکي لپاره ووزی هغه وخت دی دبیړی اړتیا تر سره کړی یواځی دبیړی لپاره دی نه وزی.

خوکله چې مجبورشی اودطبیعت دخرابیدو ویره وی نوددی لپاره هم وتلاي شی چې په داسی اضطراری حالت کې داهم په طبعی اړتیا کې شمیرل کیږی اواعتکاف نه فاسدوی.

په فتاوی رشیدیه درهیم توک مخ ۵۷ کي دی دمعتکف لپاره جائز دی چي دماښام ترلمانځه وروسته بهرته ولاړشی چلم وڅکوی خوله دی پریمنځی بوی دی لیری کړی مسجد ته دی راشی.

(فتاوی رحیمیه ج۵ص۲۰۲)

دمجبو ریت په وجه په اعتکاف کي کار کول څنګه دی

پوښتنه:دبنده سره په ډاکخانه (دلیک لیږلو ځای) کي کار دی آیا داعتکاف په حالت کي دډاکخاني کار کولای شم کله چي په خوله خبری ونه کړم؟

ځواب:دمعتکف په مسجد کي داعتکاف لپاره اوسیدل ضروری دی بیله دی دده اعتکاف نه شی کیدلای ددرمختار له روایت څخه معلومیږی چي دمعتکف لپاره په مسجد کی هستوګنه ضروری ده ،متیازو غولو،دجنابت دغسل ،دجمعي اونورو لپاره وتل جائزدی په همدی وجه په مسجد کي دننه دارتیا له امله دډاکخانی کارکول یاپه خوله خبری کول جائزدی ،خودډاکخاني دکارو په وجه له مسجد څخه وتل اعتکاف فاسدوی .اود اعتکاف پر مهال پټه خوله کښیستل ضروری نه دی .خو بیله ارتیا اوبیهوده خبری مکروه دی.

(فتاوی دارالعلوم ج۶ص۵۱۳دردالمحتارج۲ص۱۸۵باب الاعتکاف په حواله)

معتکف که کوروالی اونوروګړی نوخه حکم دی

جماع(کوروالی) اونور کول خوا که قصدا وی اوکه په هیره د اعتکاف دپامه وتلو په وجه په مسجد کي وکړل شی یا له مسجد

څخه دباندی .په هرحال کې اعتکاف باطلیږی ،اوکوم کارونه چې زیاتره دکوروالی باعث ګرځی دمثال په ډول بنکلول ،یا مباشرت فاحشه (غاړه په غاړه ـ) کیدل اونور هغه هم داعتکاف په حالت کې ناجائز دی مګر په دغو اعتکاف نه باطلیږی تر څو چې منی راونه وزی .هو که په دغو کارو نو منی راووزی نو بیا اعتکاف فاسدیږی ،خوکه یوائې په خیال اوفکر منی راووزی نو اعتکاف نه فاسدیږی (بهشتی زیور حصه ۱۱ص۱۰۹) (دشرح البدایة ج۱ص۲۱۱،شرح التنویرج۱ص۱۵۸ په حواله اوپه کتاب الفقه ج۱ص۹۵۰کې دامسئله مطرح ده.

داعتکاف په حالت شهوت راپارونکی حرکتونه کول حرام دی.هو که یوائی په فکر یا کتلو یااحتلام انزال وشی نو اعتکاف نه باطلیږی خواکه داسی کیدل دده عادت وی اوکنه وی.

معتکف که له اعتکاف ځای څخه دباندی وایستل شی نوځه حکم دی

که کوم څوک په زورله اعتکاف ځای څخه وایستل شی نو دهغه اعتکاف پرځای نه پاتیږی دمثال په ډول په کوم جرم کې دوالی له لوری حکم وشو چې پولیس دي دي بندی کړی یا کوم قرض ورکونکی دي دباندی راوباسی ،دغه رنګه که دکومی شرعی یاطبعی اړتیا لپاره ووزی اوپه لاره کې یې کوم پورورکونکی تینګ کړی یا ناروغه شی اوداعتکاف ترځای په رسیدوکې وځنډیږی نو هم اعتکاف پرځای نه پاتیږی.

(بهشتی زیور حصه۱۱ص۱۰۹دشامي ج۱ص۱۸۲ په حواله)

معتکف که لیونی یا بیهوښه شی نو څه حکم دی

امام اعظم رحمۃ اللہ علیہ په نزد پر معتکف که ترڅو ورڅو بیهوښی راشی نو اعتکاف فاسدیږی دغه هم دلیونتوب حکم دی. خو که دنشی حالت په څیړه کې راشی نو اعتکاف نه فاسدیږی. دغه رنګه په بنګنځلو جنګ او جګړو اونورو ګناهونو اعتکاف نه فاسدیږی
(کتاب الفقه ج۱ ص۹۵۴)

ایا معتکف کوم دنیاوی کارکولای شی

داعتکاف پر مهال بیله اړتیا په کوم دنیاوی کار بوختیدل تحریمی مکروه دی مثلا پیرل پلورل یا د تجارت کوم کارکول، هو که کوم کار ډیر ضروري وی مثلا په کرکې دخوراک، شئ نه وی اوله ده پرته دډاډ وړ رانیونکی بل څوک نه وی په داسی حالت کې رانیول خرڅول جائزدی مګر کوم شئ چې رانیزل شوی وی هغه مسجد ته راوړل په هیڅ حال کې جائزنه دی په دی شرط چې دهغه ومسجدته په راوړو دمسجد دخرابوالی یالاری بندیدو ویره وی، هو که دمسجد دخرا بیدو یادځای نیولو ویره نه وی نو دځینو په نزد جائزدی. (بهشتی زیور حصه ۱۱ ص۱۱۰ د شرح التنویر ج۱ ص۱۵۷ په حواله)

دزیات نه واقع کیدونکی عذر حکم

کوم عذر چې زیات نه واقع کیږی دهغه لپاره خپل داعتکاف ځای پریښودل داعتکاف ضد یعنی جائزنه دی، مثلا د کوم ناروغه دپرستنې لپاره یادکوم ډوبیدونکی دژغورلو لپاره یاداور وژلو لپاره یا دمسجد درنګیدو له ویری نه څه هم په دغه صورتونو کی له

اعتکاف ځای څخه وتل ګناه نده بلکه دځان ساتلو په غرض ا
ضروری دی خو اعتکاف پر ځای نه پاته کیږی.

(بهشتی زیور حصه ۱۱ ص ۱۰۹ دشامی ج ۲ ص ۱۸۳ په حو

ځینی فاسدونکی اونه فاسدونکي شیان

پوښتنه :لاندنی لیکل شوی شیان مسنون اعتکاف فاسدون
دی اوکنه ؟(۱) له اودس مخکی بیله قصده اودس ،داوداسه
ځاي په صابون لاسونه مخ پریمنځل ؟

(۲)تراودس وروسته داوداسه پرځای په ولاړه داودس اوبه
دسمال وچول.

(۳)له اودس مخکی دلاس ساعت (ګړی) داودس پر ځاي له لا
خلاصولو وروسته په جیب کي اچول بیا اودس کول یاداودس
ځای داودس لپاره دختلو پرمهال له لاسه ساعت ایستل اوپه جیب
کي اچول

(۴) تر تتې دباندی خلک په قطارکی ولاړدی نو هلته په انتظا
دریدل.

(۵) تر اودس مخکی داودس پر ځای خپله توپی (خولی)
یادستمال په میخ راځړول.

(۶) له کور څخه کوم ډوډی راوړونکی نه وی نو ډوډي راوړلو
لپاره کورته تلل.

(۷) ډوډی لپاره وکورته په رسیدو معلومه شوه چي ډوډی
تیاریدل لږ وخت غواړی دهغه انتظار کول.

۸) احتلام وشو اوسړي اوبه تاوان پیښوی نو داوبو تودولو
اره له مسجد څخه وتل یا دتودو اوبو راوړلو لپاره کورته تلل
ملته داوبو دګرمیدو په انتظار دریدل.
)داعتکاف پر مهال ناروغه شو ،اودواورکونکی څوک نشته.
ډاکټرته ورتګ ضروری وی نو ددوالپاره له مسجد څخه وتل.
عی حکم څنګه دی ؟
ابه (۱) او(۲) اعتکاف فاسدیږی (۳) تر(۷) جائزدی .(۸)
زدی . داحتلام په حالت کي دتودو اوبو په انتظار په تیمم
لوپه مسجدکي دریدل جائزنه دي .سمدستی دی له مسجد
ه ووزی .له مسجد څخه دباندی داوبو تودیدو په انتظار
دل جائزدی:
ددوالپاره په وتو اعتکاف فاسدیږی اوددی ورځی قضاء
ه ده ،خو دسخت مجبوریت په صورت کي په وتلو ګناه نه
ی ،اعتکاف په هر حال فاسدیږی اوقضاء لازمیږی.
(احسن الفتاوی پاکستانی ج۴ص۵۰۸درد المحتار ج۲ص۱۴۵په حواله)

که معتکف په هیره له مسجد څخه ووزی نو څه حکم دی

ښه که په هیره معتکف له مسجد څخه ووتی نواعتکاف
دیږی اوکنه ؟
ښه په هیره په وتو هم اعتکاف فاسدیږی.

(احسن الفتاوی پاکستانی ج۴ص۴۹۷درد المحتار ج۲ص۱۸۲په حواله)

په هیره په وتو هم خپل داعتکاف مسجد دیوی دقیقي بلکې تردی هم په کمه پریښودل جائزنه دی.

(بهشتی زیور حصه ۱۱ص ۱۰۹ دشرح بدایة ج۱ص ۲۱۰ په حوالہ

دمعتکف لپاره بنې خبری

داعتکاف په حالت کي یومخ پته خوله کښینستل هم تحریم مکروه دی :هو ناوړه خبری دی تر خوله نه باسی دروغ دی نه وایې ،غیبت دی نه کوی بلکی دقرآن شریف په تلاوت یادکوم دینی علم په لوستلو یازدکړه ورکولو یادی په کوم بل عبادت کي وخت تیرا وی لنډه داچي پته خوله کښینستل هیڅ عبادت نه دی.

(بهشتی زیور حصه ۱۱ص ۱۱۰ دشرح البدایة ج۱ص ۱۲۱ په حوالہ

دښو خبرو یو لنډ سر لیک

(۱) قرآن کریم لوستل (۲) په درودشریف ،استغفار اوتسبیحاتو مشغولیدل ،(۳) بنې خبری کول دهغوی زده کول ښودل ،ددینې کتابونو مطالعه کول اوریدل اورول (۴) وعظ اونصیحت کول (۵) په جامع مسجد کي اعتکاف کول (رمضان کیا هي ص ۱۴۸) په اعتکاف کي کوم ځانګړی عبادت شرط نه دی .لمونځ ،دقرآن کریم تلاوت ، ددینی کتابونو زدکړه اوښودل یا ذالله "ذکر کول لنډه داچي کوم عبادت بي زړه وغواړی کوی دی.

(احکام رمضان المبارک دارالعلوم ص

د اعتکا ف مکرو ها ت

(۱)پته خوله خاموشه کښینستل اودانبه کار بلل ،نن سبا ناپوه خلک په اعتکاف کي پته خوله کښینستل هم څه دثواب خبره بولی

(۲) جنګ جګړه چیغي نعری وهل اوبیهوده بي معنی خبری کول.

(۳) دزانیولو خرڅولو لپاره کوم شئ مسجد ته دننه راوړل.

(رمضان کیا هي ،ص۱۴۹)

داعتکاف اداب

داعتکاف په ادابوکي داشیان دی

(۱) معتکف دی له اغوستو جامو پرته نوری جامی هم دځان سره راوړی ،ولی چي ځینی وختونه (دجامو بدلولو) اړتیاپښیږی .(

۲) که داعتکاف موده تراخته ورسیږی نو داختر شپه دی په مسجد کي تیره کړی ترڅو له مسجد څخه ووزی دعیدګاه پرلور روان شی اویو عبادت (اعتکاف) له بل عبادت (داختر لمونځ) سره یو ځای شی.

(۳)دمسجد په دننی برخه کي دی هستوګنه کوی (اعتکاف دی کوی) ترڅو په خبرو اترو په اعتکاف کي خلل واقع نه شی.

(۴) اعتکاف دی دروژی په میاشت کي وی .دغه رنګه دقدر دشپی دموندلو په هیله دی په آخیری لس ورځو کي وی چي په هم دغه ورځو کي دقدر دشپی غالب ګومان دی:

(۵)اعتکاف دی تر لس ورځی کم نه کوی:

(۶)له نبو خبرو سوادی بله کومه خبره نه کوی.

(۷)داعتکاف لپاره دی ترټولو ښه مسجد انتخاب شی مثلا مسجد حرام تردی وروسته مسجدنبوی بیامسجداقصی اودادهغو خلکو لپاره دی چې هلته هستوګنه کوی تردی وروسته دجامع مسجد درجه ده.

(۸) داعتکاف پر مهال دی دقرآن کریم په لوستلو ،دحدیث په مطالعه په دینی علومو دهغوی په تعلیم اونورو مشغول وی.

(کتاب الفقه ج۱ص۹۵۴)

داعتکاف منع شیان

داحنافو په نزد په اعتکاف کې څو شیان تحریمی مکروه ی.

(۱) په دی خیال پټه خوله کښینستل چې په دی کې زیات ثواب دی ،که داخیال نه ؤ نو مکروه نه دی .هو پټه خوله پاتی کیدل دژبې له ګناه څخه دځان ساتلو لپاره ترټولو غټ عبادت دي.

(۲)ومسجدته ذخرځولو لپاره سامان راوړل تحریمی مکروه دی ، خودرانیولو خر څولو معامله دی کومه چې دده اودده دبچیا نو لپاره ضروری وي په مسجد کې وکړله شی خو سامان دی مسجد ته نه راوړی.نو جائز دی لیکن تجارتی معاهده په مسجد کې جائز نه ده. (کتاب الفقه ج۱ص۹۵۶)

دیوی غلطی خبری لیری کول

څینی خلک داګڼی چې اعتکاف کونکی چې دکومی اړتیا لپاره ی ووزی نو دهغه سره خبری اتری کول جائز نه دی داغلط دی

په روانه روانه خبری اتری کول جائز دی :هو دخبرو لپارهٔ یا دکوم بل کار لپاره دریدل جائز نه دی. (رمضان کیاهي ؟ص۱۵)

اعتکاف اوحنفی مذهب

داحنافو په نزد دمعتکف له مسجد څخه دباندی راوتلو دوه صورتونه دی

(۱) واجب اعتکاف که دنذروی په دی صورت کي له مسجد څخه وتل مطلقا جائز نه دی که شپه وی او که ورځ وی.قصدا وی که په هیره ،نو که کوم سړی له کوم مجبوریت اوداسی عذر پرته په کوم کي چي داعتکاف نذر منونکی لپاره دباندی راوتلو اجازه نه وی له مسجد څخه دباندی راوواتی نو دده اعتکاف ماتیږی.

له مسجد څخه ددباندی راوتلو دری قسمونه دی

(۱) دفطری عذر په وجه وتل لکه دبولو لپاره یا احتلام وشی اوپه مسجد کي غسل کول شونی نه وی اونور په داسی صورت کي دی معتکف یواځی دجنابت دغسل لپاره یا یواځي دبولو دارټیاد تر سره کولو لپاره له مسجد څخه ووزی اودهمدومره وخت لپاره چي دامقصد پکی پوره شی.دشرعی عذر په وجه له مسجد څخه وتل مثلا داچي په کوم مسجد کي اعتکاف کوی په هغه کي دجمعي لمونځ نه کیږی اود جمعي دلمانځه لپاره بل مسجد ته تلل وی نو په داسی صورت کي دی دومره وخت مخکی له مسجد څخه ووزی چي هغه مسجد ته په رسیدو دخطبي تر اذان مخکي څلور رکعته اداکولای شی اودلمونځ تر اداکولو وروسته دی دومره

.وخت هلته پاتی شی چې پکې څلور یا شپږ رکعته کولای شی که تردی زیات هلته پاتی شو نو اعتکاف نه فاسدیږی ،ولې چې په دی دوهم مسجد کې هم اعتکاف کیدلای شی .خوداسی کول تنزیهی مکروه دی ځکه چې په پیل کې چې چیری اعتکاف کول غوره کړې ؤ بیله اړتیا دهغه په خلاف وکړل شو.

دمجبوریت دعذر ونو له امله وتل مثلا په کوم مسجد کې چې معتکف دی هلته دځان اومال خطر ورپیښ دی یا مسجد ړنګیږی نو په داسی صورت کې دی له مسجد څخه ووزی سمدستی کوم بل مسجد ته داعتکاف په نیت تلل په کاردی.

(۲) دوهم صورت دادی چې اعتکاف (دنذر نه بلکی) نفلی دی په داسی صورت کې بیله عذر هم له مسجد څخه وتل پروانه لری ، ولی چې په نفلی اعتکاف کې داسی نه وی چې په دومره وخت له مسجد څخه دباندی تیرولو دی اعتکاف باطل شی (په نفلی اعتکاف کې) له مسجد څخه په دباندی راتلو مخکنی اعتکاف نه باطلیږی بلکې پای ته رسیږی :ځکه نو که مسجد ته بیرته راغلی بیایې اعتکاف وکړ نودهغه ثواب به جلاوی ،خوپه واجب اعتکاف کې بیله عذر له مسجد څخه بهرته راتلل ګناه ده اومخکنی اعتکاف باطلیږی.داحکمونه په هم هغه حالت کې دی کله چې اعتکاف واجب وی اوپر لپسی ددغو ورځو داعتکاف نیت کړل شوی وی:که یې یواځې داعتکاف دنذر نیت کړی ؤ یایې [illegible] ځانګړی مودی داعتکاف نیت کړی ؤ خو دپر لپسی قید

ورسره نه ؤ نو په داسی صورت کي داعتکاف پرمهال له مسجد څخه بېله عذر دباندی راوتل جائزدی ،خوپه راوتلو سره هغه اعتکاف ختمیږی اوبیرته به راځی داعتکاف نیت به کوی.هو که يې له مخکی څخه دبیرته راتلو نیت کړی ؤ یا له مسجد څخه وتل داړتیا دپوره کولو لپاره ؤ نو له نوی سره ونیت ته اړتیا نشته .همدغه حکم دنفلی اعتکاف دی. (کتاب الفقه ج۱ص۹۵۳)

دټولنیز اعتکاف ثبوت

پوښتنه:آیا داعتکاف اهتمام له صحابه کرامو ﷺ)څخه ثابت دی

ځواب:لومړی خو کوم شی چي داعتکاف مقصد ده هغه وصحابه کرامو ته دتګ راتګ دبوختیا ؤ سره حاصل ؤ، نن هغه شئ په اعتکاف سره په ګرانه ولاس ته کیږی.خو بیا هم له دغو ښاغلیو څخه داعتکاف اهتمام ثابت دی.

په مسلم لومړی ټوک مخ ۳۷۰کي دی چي رسول اکرم صلی الله علیه وسلم درمضان دلومړی عشری اعتکاف وکړ ،بیا يي ددوهمی عشری اعتکاف وکړ ،بیا يي وفرمایل چي مادلومړی عشری اعتکاف دقدردشپی دپلټنی لپاره کړی ؤ: بیامی ددوهمی عشری اعتکاف هم ددی لپاره وکړ،بیا وماته کوم ښودنکی (ملائکی) وښودل چي هغه په آخرنی عشره کیده .(څکه دآخری عشری اعتکاف کوم) څوک چي په تاسو کي اعتکاف کول غواړی ودی کي ،څکه ده مبارک (دآخری عشری اعتکاف وکړ صحابه کرامو)هم له ده سره اعتکاف وکړ. په بخاری (ج۱ص۲۷۱) کي داسی الفاظ دی ،کومو

خلکو چې له ماسره دلومړی عشری اعتکاف کړی دی هغوی دآخری عشری اعتکاف هم وکړی.

له مسلم (ج۱ص۳۷۱) څخه معلومیږی چې دنبی صلی الله ع وسلم دبې بی ګانو لپاره هم خیمې ولګول شوی:ګواکې نبی ص الله علیه وسلم داخوښه نه کړه په دی وجه ددوی دنامخلصه کیا اندیښنه ورته وشوه ،یا دغیرت په وجه چې په مسجد کې نارینه هم وی ،منافقان ، صحارایان هرډول خلک به راځی ،بیا دانسانی ارتیاؤ لپاره وتل هم ضروری وی.یا په دی وجه چې د مبارک ددوی سره په مسجد کې کیدل داعتکاف مقصد چې ا دنیا اومیرمنو څخه ګوښه کیدل به فوت شی.(نووی شرح مسل لومړی ټوک مخ ۳۷۱)مأخوذ ازملفو ظات فقیه الامت ص۲۶۶ قسط ثالث حضرت مولانا محمود حسن صاحب مدظله د دارالعلوم دیوبند مفتی اعظم)

د اعتکا ف مستحبا ت

داعتکاف اداب اومستحبات دادی ددغو پوره خیال وساتی تر څو مو حقیقی برکتونه اوګټی په برخه شی (۱) په اعتکاف کې نیکی اوښې خبری کوی.

(۲) درمضان المبارک دآخرې پوره عشری داعتکاف کولو هڅې کوی.

(۳) ترخپله وسه په جا مع مسجد کې اعتکاف کوی.

۴) دخپل توان سره سم خپل وختونه زیات نه زیات په الهي عبادت کي صرفوی مثلا نفلونه کوي ،دقرآن کریم تلاوت کوی ،ددینی علم دصحیح اوسند درلودونکیو کتابونو مطالعه کوي درسول الله صلی الله علیه وسلم دپاک سیرت دانبیاء علیهم السلام صحیح کیسي دصحابه کرامو ائمه وو اواولیاؤ الله رحمهم الله حالات اوحکایات دهغوی دویناؤ اوملفو ظاتو مطالعه کوی ،دشرعی مسئلو کتابونه لولی.خو په کومه خبره چي پوه نشی پخپله تأ ویل یا مطلب مه راباسی بلکی له کوم معتبر عالم څخه دهغی په مطلب څان پوه کړی.

(۵) مسنون ذکرونه وواياست:څومره تسبیحات چي په هو سایي سره ویلائ شی تر تولو غوره دی. تسبیحات دادی:

سبحان الله ، الحمد لله ، الله اکبر ،لااله الا الله محمد رسول الله لاحول ولاقوة الا بالله.

اوهراستغفار چي مو په یادوی هغه وایاست مثلا استغفر الله یا استغفر الله ربی من کل ذنب واتوب الیه یارب اغفرلی ، اوهر ذکر چي کوی په توجه اوفکر سره یي کوی.

(۶) درود شریف ډیر وایاست ،تر تولو غوره درود هغه دی کوم چي په لمانځه کي ویل کیږی.(۷) دصلوة التسبیح په کولو لس ډوله ګناهونه معافیږی ،ځکه نو هره ورځ یي کوي.

(۸) داشراق ،څاښت ،سنن زوال ،اوابین اودتهجد دلمانځه بشپړ خیال ساتی ،تحیة المسجد اوتحیة الوضوهم مه پریږدی (

۹) دسهار له لمانځه څخه تر اشراق پورې او دمازدیګر تر فرض وروسته دلمر تر لویدو پورې دالله" ذکر کوي (۱۰) دقدر دشپې پ پنځو شپو کي په ویښه دعبادت کولو هڅې کوی .اودمناجات مقبول یو منزل هره ورځ وایاست ،په دی کي دقرآن اوحدیث ډیری نبی دعاګانی راغونډی کړل شوی دی.

(۱۱) په اعتکاف کي پرده اچول اونه اچول دواړه ډوله له نبی صلی الله علیه وسلم څخه ثابت دی :که له پردی اچولو څخه دریا ،کبر اونور پیداکیدو ویره وی نو مه یي اچوی اوکه ددغو شیانو اندیښنه نه وی نو دګوښه توب لپاره پرده اچول غوره دی ،خو کله چي دفرض لمانځه جماعت پیل کیږی او دپردی په وجه په جمع کي دخلل رامنځ ته کیدو و خطره وی نو پرده پورته کول په کاردی بلکي بستره اوسامان هم پورته کول په کاردی.

(۱۲) ترڅو چي شونی وی ونورو اعتکاف کونکیو اولمونځ کونکو ته دی په کړو اووینا اوپه هیڅ ډول عمل له ستونزو رسولو څخه سخت احتیاط وکړی. (عالمګیری اوفتح القدیر)

داعتکاف مباحات

څینی خبری داعتکاف په حالت کي دمعتکف لپاره جائز اومباح دی

(۱) معتکف ته په کاردی چي په مسجد کي دی خوراک څښاک کوی هلته دی ویدیږی ،پریوزی ،کښینی اوارام دی کوی دنیوی خبری په مسجد کي صحیح دی (ردالمحتار)

(۲)دخپلو بچیانو په اړه یادرانیولو خرڅولو خبری هم داړتیا په اندازه جائز دی .(۳) معتکف دخوراک څښاک مختصر شیان اوداړتیاؤ سامان هم له ځان سره اینبو دلاي شی خو دومره دی نه وی چې دوکان تری جوړکړی یا دځای نیولو په وجه لمونځ کونکی تنګ شی اودلوستلو لپاره دینی کتابونه هم اینبودلاي شی . (ردالمحتار)

(۴)که دخوراک څښاک یاکوم داړتیاد شئ رانیول وی نو هغه دکتلو لپاره مسجدته راغوښتلاي شی تر څو کوم بیکاره شی رانشی. (ردالمحتار)

(۵) دمعتکف لپاره مختصره بستره ،دډوډی خوړلو ،اوبه څکلو ،دلاس اونورو پریمنځلو دلوښی اینبودلو اجازه شته:(ردالمحتار)

(۶) معتکف که تجاریا فابریکه (کارخانه) درلودونکی وی نو وخپل ځاي ناستی ته یا لاندی نو کرانو ته دتجارت ضروری لارښودنی کولا ي شی اودهغه په اړوند خبری هم پوښتلاي شی که دکوم رانیونکی سره ضروری خبری کول وی نو داړتیا په اندازه دسودا په اړه خبری کولو ګنجائش شته. (بدائع)

(۷) معتکف جامې بدلولاي شی ،عطر کارولاي شی ،په سر اوږیره تیل وهل ږمونځول تولی خبری جائزدی.(بدائع)

(۸) په حالت داعتکاف کی معتکف خپله یادبل نکاح کولای شی ،که وښځي ته رجعی طلاق ورکړی وي نو په خوله هغي ته رجوع کولاي شی. (بدائع)

(۹) معتکف که خپل سر ،ږیره یا دبدن کومه حصه پریمنځل وغواړی یا خوله پریمنځی نو ددی خبرو پوره خیال دی ساتی چې په ویښتانو اوکارول شویو اوبو دی مسجد بالکل نه ککړه وی ،په تیلو دی دمسجد دیوالونه ،صفونه ،انګړ بالکل نه خرابوی کنې منع کیږی (بدائع)

(۱۰) معتکف که دځان هو ساه کولو په نیت یا طبعا یا بې له اړتیا خبرو څخه دځان ژغورنی لپاره پټه خوله کښینی نو جائز بلکی غوره دي.

(۱۱) داعتکاف پر مهال دینی خبری کول دثواب باعث دی اوداسی خبری کول چې په کې ګناه نه وی مباح دی ،داړتیا په اندازه ددنیا خبری کول هم نه دی منع ،خو خبری کول دی خپل کار نه جوړوی. (حاشیه شرنبلالی)

(۱۲) ومعتکف ته دنو کانو پری کولو ،بریتو سمولو ،دسر ویښتانو جوړولو اجازه ده خو چې په مسجد کې نو کان ،ویښتان ،اوبه اونور بالکل ونه لویږی. (فتح الباری)

تشریح: داخبری هغه چاته رامخته کیږی څوک چې بر لپسی دیوی میاشتی یا زیات اعتکاف کوی ،کنې دلس ورځود اعتکاف کونکو لپاره په دغو شیانو ځان اخته کول ښه نه دی داکارونه تر اعتکاف وروسته هم کیدلای شی .وماشومانو ته بیله اجوری دقرآن کریم اودین زده کړه ورکول داعتکاف په حالت کې صحیح (بحرالرائق)

ومعتکف ته دمیر منو را تلل

ومعتکف ته که داعتکاف په حالت که کوم ضروری کاروی نو کوروالا یا له محرماتو څخه مثلا مور ،خور ،اوداسی نور مسجد ته راتلای شی خودلمانځه وخت دی نه وی اوله پردی سره دی راځی لکه چې په حدیث شریف کې راغلی دی.) که ښځه یاله محرماتو څخه څه میر منی راغلی اوکوم بل څوک یې وینی نو هم هغه وخت خبره صفا کول په کاردی چې له دوی سره زما خپلوی یا دازما کوروالاده تر څو بل څوک بدګمانه نه شی :له رسول الله ﷺ څخه همداسی ثابت دی.

دا عتکا ف مکرو ها ت

په اعتکاف کې ځینی خبری مکروه منع دی اوځینی خبری ناجائز اوحرام دی:دهغوی ټولو څخه دځان ساتلو پوره خیال ساتی.

(۱) داعتکاف په حالت کې دمعتکف لپاره په قصد یا په هیره په شپه کې یا په ورځ په مسجد کې یا په کورکی دښځی سره کور والی کول ،مچی او غاړه په غاړه کیدل یا په شهوت ددی بدن ته لاس ورورړل ټول حرام دی.

یادونه:-په پورتنی شیانوکې داعتکاف دماتیدو یانه ماتیدو مسئلی داعتکاف په فاسدونکیو کې بیانوو کوم چې په مخ کې راځي ،

(۲) ځینی خبری په هرحال کې حرامی دی ،خو داعتکاف په حالت کې په کې نوره هم سختی راغلی ده ،مثلا غیبت کول ،چغلی کول

،جنګ اوجګړې کول ،دروغ ویل ،اوددرو غو قسمونه اخیستل ،بهتان لګول ،وکوم مسلمان ته ناحقه تکلیف ورکول ،دچاعیب پلټل ،څوک رسواکول .دکبر اولویي خبری کول ریا اونور کول له دغو اوپه دی ډول ټولو خبرو څخه ښه احتیا ط کوی (شامی)

(۳) کومی خبری چې مباح وی دکومو په کولو چې نه ثواب وی اونه عذاب .داړتیا پر مهال دکولو اجازه ده .بې له اړتیا په مسجد کې ددنیا په خبروکولونیکیانی ضائع کیږی :(درمختار) (۴) دمعتکف لپاره بیله اړتیا کوم سړی ومباح خبر وته رابلل اوخبری کول مکروه دی اوخاص په همدی غرض مجلس جوړول ناجائز دی

دمعتکف ورځپا نې لوستل

دمعتکف لپاره داعتکاف په حالت کې داسی کتابونه رسالې چې په هغوی کې ددروغو کیسې اوددین ضد خبری وی ،داسلام په خلاف لیکنی وی ،بی حیا مضمونونه وی ،دغه رنګه ورځپانی ویل ،اوریدل ،دغه رنګه زیاتره ورځپانی له عکسونو خالی نه وی اودعکسونو مسجد ته راوړل جائز نه دی :ځکه له دی ټولو خبرو څخه دمعتکف لپاره ځان ژغورل په کاردی اودکوم مقصد لپاره چې بې اعتکاف کړی دی په هغه کې بوختیدل په کاردی.

(اعتکاف کې فضائل ومسائل)

دمعتکف لپاره یو مخ پټه خوله کښینستل اودا عبادت ګڼل تحریمی مکروه دی که یې عبادت ونه بولی نو مکروه نه دی.

(البحرالرائق)

تجارتی یا نا تجارتی سامان مسجد ته له راوړلو وروسته خر څول یارانیول ناجائز دی اوبي له سختی اړتیا دپیرلو پلورلو خبری کول هم مکروه دی. (درمختار ،بحر)

دمعتکف لپاره په مسجد کي دننه په اجرت اخیستلو کوم کارکول جائز نه دی ،که مذهبی زده کړه ورکول وی اوکه ددین اودنیا کوم بل کاروی(اشباه، شامی).

داعتکا ف فاسدوونکی شیا ن

ځینی خبری داسی دی چي دهغوی په کولو واجب اومسنون اعتکاف فاسدیږی اوس دهغوی یادونه کیږی .په یادوساتی چي داحکم دنفلی اعتکاف نه دی ددی حکم دنفلی اعتکاف په بیان کي راځي.

مسئله :ومعتکف ته بی له شرعی اوطبعی اړتیا له اعتکاف والا مسجد څخه بهرته وتل جائزنه دی نه په شپه کي اونه په ورځ کي هروخت دی په اعتکاف ځای کي وی. (عالمگیری)

مسئله :معتکف که دیوی دقیقي لپاره هم بیله شرعی اوطبعی اړتیا له اعتکاف ځای (یعنی مسجد څخه) بهرته ووزی نو دحضرت امام ابوحنیفة رحمة الله علیه په نزد دده اعتکاف فاسدیږی . (عالمگیری)

مسئله :بیله شرعی اوطبعی اړتیا که قصداووزی اوکه په هیره په هرحال کي اعتکاف ماتیږی. (عالمگیری)

مسئله :که دمعتکف له قربیانو څخه کوم څوک سخت ناروغه شی ،یا څوک وفات شی نو دمعتکف په تللو اعتکاف پر ځای نه پاتیږی ،خو په داسی حالت کي یې تللو ګنهګار کیږی نه :بلکه که دناروغ له معتکف پرته بل کوم څوک پوښتونکی نه وی ،مریض ته ډیر تکلیف دی ،دمرګ ورته خطره ده نو دمعتکف لپاره تلل په کار وروسته دی ددی قضاء راوړی دغه رنګه مثلاکوم خپل یی مړشو اودغسل کفن اوښخولو بل کوم څوک نشته بیا هم له اعتکاف څخه ورتلل په کاردی بیادي وروسته قضاء راوړی.

(البحر الرائق)

مسئله :که معتکف دمړی دلمبولو ،کفن تیارولو ،جنازي لمونځ کولو یاورکولو لپاره یادمړی کټ ته اوږه ورکولو یا په دفن کي برخه اخیستلو لپاره بهرته ولاړشی نودده اعتکاف ماتیږی .بیله سختی اړتیا دی اعتکاف نه ماتوی ،هو که بیله معتکف کوم بندو بست نه شی کیدلاي نو بی شکه ولاړدی شی اووروسته دی قضاء راوړی. (عالمګیری)

مسئله :دشرعی یا طبعی اړتیا لپاره دباندی تللی ؤ په لاره کي پورورکونکی یاکوم بل حقدار ټینګ کړی اومعتکف هم ورته ودریدي نو دحضرت امام اعظم رحمۃ اللہ علیہ په نزد دده اعتکاف مات شو .ولی چي معتکف ته په کاردی چي ورته ونه دریږی بلکي په روانه روانه دی هغه ته څواب ورکړی یادی ومسجد ته دراتلو

ورته ووایې که دیوی دقیقي لپاره هم ودریدي نو اعتکاف ماتیږی. (عالمگیری)

مسئله:معتکف پخپله سخت مریض شو چې له کبله یې په مسجد کي پاتي کیدل مشکل وی نو معتکف کورته تللای شی :دده په تلو خو به اعتکاف مات شی اما ګنهګار کیږی نه (البحرالرائق)

مسئله :ومعتکف ته دخان اومال قوی خطر شی دکوم پر لیږی کولو چې داعتکاف پر مهال قدرت نه لری په دی صورت کي که دی کورته ولاړشی نه ګنهګار کیږی.اما اعتکاف ماتیږی.
(البحرالرائق)

مسئله :کوم حاکم یا بل چا په زور معتکف دباندی راوایستی دمثال په ډول دبندی کولو دولتی حکم وشو یا په زور پورورکونکی دباندی را کش کړی نواعتکاف فاسدیږی لیکن معتکف نه ګنهګاریږی.(قاضی خان)

مسئله : مسجد لویدی اودمعتکف تری لاندی کیدو خطره وی یاکوم ماشوم یاسړی داوبو په څاه کي ولویدی اوډوبیدی یا په اورکي ولویدی یا دلویدو یره وه نو دمعتکف لپاره له مسجد څخه په وتلو کي ګناه نشته بلکی دچادروح دساتنی په غرض واجب دی ،خو اعتکاف پر ځای نه پا ته کیږی.(علم الفقه)

یوه لارښودنه

په بیان شویو مسئلو کي ومعتکف ته له مسجد څخه ددباندی وتلو لپاره دخپلو مخلصو اوتجربه کارو ملګرو اودوستانو سره

مشوره کول په کاردی که کوم داسی تدبیر کیدلای شی چې له خپله وتو پرته کاروشی نو پخپله دی نه وزی .اودکومی سپکی ویری څخه وهمکی کیدلوڅخه وروسته سمدستی راوتل صحیح نه دی که په رښتیا کوم دنه زغمل کیدو یا سخت خطر ور پیښ شی نو اعتکاف ماتول په کاردی.

مسئله:دمعتکف هیر شو دده پام هم نه ؤ چې زه په اعتکاف کې یم اوله مسجد څخه دباندی راغلی نو اعتکاف فاسدشو خواکه سمدستی په یاد ورشی ،چې زه په اعتکاف کې یم یاڅه وخت رورسته ،البته نه ګنهګار کیږی.(قاضی خان)

مسئله :داعتکاف پرمهال په کوروالی کولو که په ورځ کې وی اوکه په شپه کې ،په هیره وی اوکه قصدا ،انزال وشی اوکه نه وشی په هرحال کې اعتکاف فاسدیږی.(قاضی خان)

مسئله ،معتکف له شرمګاه پرته دبښځې دبدن له کومې بلې برخی سره یو ځای یا مچې اوغاړه په غاړه شو نو که انزال وشی اعتکاف فاسدیږی اوکه نه وشی نه فاسدیږی.(قاضی خان)

مسئله:معتکف وکومی پردی میرمنی یا نارینه ته په بد نظر وکتل یا په غلطو خیالاتو کې ورک شو نو په دی سره اعتکاف نه ماتیږی که انزال وشی اوکه نه وشی. (قاضی خان)داسی ټول کارونه حرام دی ومعتکف ته له دغو څخه سخت پرهیز کول لازم دی.

مسئله :معتکف دچاسره په جګړه شو اوخدای مه کړه بنکنځل کول يې پيل کړل نو په دی اعتکاف نه فاسديږی اما ګنهګارکيږی (فتاوی قاضی خان)

مسئله : معتکف په مسجد کي دننه وی خوله مسجد څخه يواځی سر يالاس وباسی نو په دی اعتکاف نه فاسديږی.(قاضی خان)

مسئله :معتکف دی دناوړو تف کلو ،پوزه پاکولو ،له ډوډی مخکی ياوروسته لاس پريمنځلو اوخولی وينځلو لپاره له مسجد څخه دباندی نه ځي..که داودس کولو ځاي له مسجد څخه دباندی وی هلته دی هم نه ځی ،په مسجد کي دی دننه بندوبست وکړی ،په توکدان ياکوم لوښی کي دی لږ ايری ياخاوری واچوی کښې ديږدی ،په هغه کي دی ناړی توکی ،پوزه دی پاکوی ،اوپه سلمچي (دشوئ)ياکوم لوښی کي دی لاس وينځي ،يادی داودس پرنالی داسی ودريږی چي پښی يې دمسجد په غولي اوانګړ کي وی اوګړنګ ياناوړی په نالی کي ولويږی ،ولي چي له مسجد څخه سريا لاسونه دباندی راايستلای شی. (البحرالرائق)

مسئله :معتکف که دګرمی څخه دځان ساتنی لپاره يا په يخ کي لمرته کښينستلو لپاره دمسجد له حد څخه دباندی ووزی نو اعتکاف فاسديږی. (البحر الرائق)

مسئله :دمعتکف لپاره دډوډی دراغوښتلو بندوبست کول په کاردی خواکه يې له کور څخه څوک راوړی يادی هوټل والا ته ووايی ،دهغوی نو کردی پروخت ورته راوړی ،کله چي انتظام

وشي نو دمعتکف لپاره پخپله دډوډی راوړلو لپاره له مسج
څخه بهرته تلل جائز نه دی. که ولاړشی نو اعتکاف فا سد یږی.
(البحرالرائق

مسئله :که دهڅو سره سره معتکف ته دډوډی راوړلو هي
بندوبست ونه شو نو پخپله له کوره یا له هوټله یاله نانوائی څخ
ډوډی راوړلاي شی ،خو بیله اړتیا دی هلته نه دریږی لږ تر لږ
دومره خودی ورته ووایي چې فلانی وخت ډډوډی دوړلو لپار
راځم،تر څو دوکاندار خیال وساتی،اوتر ټولو مخکی دي خلاص
کړی ،اودغه ډوډی راوړل دلمر دلویدوپر وخت سم دی دلمر تر
لویدو مخکی دی هیڅکله نه ځي ولی چې دلمر تر لویدو مخته
اړتیا نه ثابیتیږی تر دی وروسته دپیشلمی تر آخرنی وخت پوری
دتګ اختیار دی ،وروسته نشته ،اوډوډی په مسجد کي خوړل په
کاردی. (البحرالرائق)

مسئله :کوم سړی دمعتکف ډوډی راوړ له خو زیاتی نخړې یې
کولی ،نو په داسی صورت کي ډډوډی راوړلو لپاره په خپله
معتکف تللا ي شی ،دغه رنګه که ډډوډی راوړلو ډیره زیاته
مزدوری غواړی بیاهم پخپله راوړل جائز دی.(روح الجوار)

مسئله : معتکف ډیر سخت تږی کیږی په مسجد کي اوبه نشته
،نه څوک راوړونکی شته نو پخپله له مسجد څخه دباندی چیرې
چې اوبه ژر تر لاسه کیږی اوبه راوړلاي شی ،که داوبو لوښی نه
ی نو په داسی ځای کي داوبو څښلو لپاره تلاي اوراتلاي شی

.دګرمۍ په موسم کې کله دپښلمی پر وخت داسی صورت ومعتکف ته ور پېښیږی. (البحر الرائق)

مسئله :معتکف که قصدا روژه ماته کړی نو دروژی دفاسدیدو سره سره اعتکاف هم فاسدیږی ،اوپه روژه کې په هیره خوراک کولو سره خو روژه نه ماتیږی ځکه نو اعتکاف هم نه ماتیږی.
(البحرالرائق)

مسئله :معتکف که ددو ااخیستو لپاره دباندی ولاړی نو اعتکاف ماتیږی .دوادکوم بل چا څخه راغوښتل په کاردی ،که وډاکټرته ورښکاره کول وی نو مسجد ته دی راوغواړی.
(اعتکاف کې فضائل ومسائل)

مسئله :معتکف ته که احتلام وشی نو اعتکاف نه ماتیږی ،که هر څو ځله وی که په شپه کې وی او که په ورځ کې.(عالمګیری)

مسئله :معتکف که دچا شئ غلاکړی یا دمالک له اجازی پرته کوم شئ وخوری نو اعتکاف نه ماتیږی اماګناه به وی.(عالمګیری)

مسئله :معتکف که بیهوښه شی یادیوانه لیونئ شی یا دپیر یانو له تأثیراتو بی عقل شی او تریوه ورځ اوشپه زیات دغه سی وی نو په مینځ کې یوه ورځ پاته شوه اوپر لپسی والی پر ځای نه شو پاتی ځکه اعتکاف فاسدیږی او که دیوی ورځی اویوی شپی تر تیریدو مخکی په هوښ کې راغلی نو اعتکاف نه فاسدیږی.
(عالمګیری)

ومعتکف ته مخته راتلونکی اړتیا وی

ومعتکف ته چې څومره اړتیاوی اوضرورتونه له اعتکاف ځای څخه دوتلو لپاره ورپښیږی فقهاء کرامو رحمهم الله اجمعین هغه په دری ډوله کې بیان کړی دی .(۱)شرعی اړتیاوی (۲) طبعی اړتیاوی ،(۳)ضروری اړتیاوی ،اوس ددی قسمونو حکمونه اومسئلی جلاجلا ستاسو په خدمت کې وړاندی کوو.

په اعتکاف کی دشرعی اړتیا مسئلی

دشرعی اړتیا تعریف ،دکومو شیانو اداینه چې شرعا فرض او واجب وی اوپه اعتکاف ځای کې معتکف هغه نشی اداکولای وهغه ته شرعی اړتیا ویل کیږی.مثلا دجمعی لمونځ ،داختر لمونځ اونور داسی لمنځونه. (البحرالرائق)

مسئله :دمعتکف په مسجد کې دجمعی لمونځ نه کیږی نو دده لپاره وجامع مسجدته دومره مخکی تګ پکاردی چې دخطبی تر پیل کیدو مخکی هلته دوه رکعته تحیة المسجد، اوځلو ر سنتونه په ډاډسره وکړی ،اوددی اندازه په خپله پر معتکف پریښودل شوی ده په اندازه کې که څه زیاتوب اوکمبوت راشی نو هیڅ پروانه لری ،بیا دجمعې تر فرضو وروسته دی شپږ رکعته سنت اونفل وکړی خپل اعتکاف والا مسجد ته دی راشی.

مسئله :دجمعې دسنتو تر اداینې وروسته په جامع مسجد کی که څه زیات وخت لپاره پاتی شی نو جائز دی (درمختار)

دی ،ولی -چې په کوم مسجد کی یې داعتکاف لزوم کړی ؤو دهغه یو ډول خلاف کول دی. (درمختار)

مسئله : که معتکف جامع مسجد ته دجمعی اداکولو لپاره ولاړ شی اوهم هلته یوه ورځ یوه شپه یا تردی کم اوزیات پاته شی یا پاته اعتکاف هم هلته پوره کړی بیا هم جائز خواعتکاف نه ماتیږی.، خوداسی کول مکروه دی. (بدائع)

مئسله: معتکف په خپل مسجد کې په کومه وجه جمع ونه موندله مثلا کوچنی یا غټو بولو ته تللی ؤ،مسجدته چې راغلی ورته معلومه شوه چې جمعه شوی ده نو اوس دجمع په خاطر بل مسجد ته دباندی تلل جائزنه دی.

مسئله :معتکف که دکومی طبعی اړتیا لپاره یعنی دکوچنیو یاغټو بولو لپاره بهرته ولاړشی اودده دا اندازه شی چې زه دخپل اعتکاف په مسجدکې جمع نه شم موندلای اوپه لاره کې کوم مسجد شته په کوم کې چې جمع کیږی یاتیاره ده نو په داسی صورت کې دلاړی په مسجد کې په جمع سر ه لمونځ کول اوتر ختمیدو سمدستی وروسته مسجدته راتلل جائزدی.

(ردالمحتار)

یو ه قا عد ه

معتکف که دکومی طبعی یا شر عي اړتیا لپاره له مسجد څخه دباندی ولاړشی بیا دتلو یاراتلو پر مهال کوم عبادت اداکړی نو داسی جائزدی دمثال په ډول په لاره کې کوم ناروغ په مخه ورغلي

پر هغه يې پوښتنه وکړه يا دجنازی لمونځ تيارؤ په هغه کې يې برخه واخيستله ،نو هيڅ پروانه لری ځکه چې داشيان عبادت دی ،خوپه ځانګړی توګه دهم دغو کارونو لپاره مثلا دمريض پوښتنی دجنازی دلمانځه په نيت له مسجد څخه بهرته راوتل جائزنه دی په دی دواړو خبروکې غټ توپير دی ،نه ځان په پوه کړی ،دهم دغو کارونو لپاره له مسجد څخه دباندی راتلل خوناجائزدی اما که اتفا قا داشيان ورپيښ شی نو ددوی کول صحيح دی.

(ردالمحتار)

مسئله: داخترانو په ورځ اعتکاف کول ګناه ده ،خو که څوک بيا هم اعتکاف وکړی نو دهغه لپاره داختر ولمانځه ته دجمعی په ډول تلل په کاردی ، اوداختر تر لمانځه کولو سمدستی وروسته اعتکاف ځای ته راتلل په کاردی ،داختر دلمانځه لپاره تلل په شرعي اړتيا کې داخل دی. (ردالمحتار)

دمعتکف لپاره داذان مسئلې

مسئله: داذان کولو ځای مثلا مناره ، محراب اونور که په مسجد کې دننه وی که مؤذن ټاکلی وی اوکه نه وی ټاکلی، خودمعتکف داذان لپاره هغه ځای ته تلل بيله شبهې جائز دی ، اوله اذان پرته په بل کوم غرض هغه ځای ته تلل مثلا دخوراک ،څښاک ، پريوتلو لپاره هم صحيح دی.. (بدائع)

مسئله:که داذان کولو ځای مثلا مناره ، حجره يامحراب دمسجد څنګ کې مقرر دی کوم چې له مسجد څخه دباندی دی ، خو

دهغه دروازه دمسجد له دننه خواده نو ومعتکف مؤذن اونا مؤذن دواړوته هلته داذان لپاره تلل یا په کوم بل غرض تلل ټوله جائز دی. (شامی)

مسئله :داذان کولو ځای مثلا مناره ، حجره اونور که له مسجد څخه دباندی دی اووهغه ته دتلو دروازه (لاره) هم له مسجد څخه بهرده نو معتکف مؤذن اونا مؤذن هغه ځاي ته یواځي داذان کولو لپاره تلائ شی. له اذان څخه سوا په بل کوم غرض مثلا ډوډی خوړلو، پریوتلو کښینستلواوطبیعت سمولو لپاره دمؤذن اونا مؤذن دواړوداعتکا ف په حالت کي هلته تلل جائز نه دی اود معتکف مؤذن لپاره هم تر اذان کولو وروسته سمدستی بیرته راتلل په کاردی. (شامی)

مسئله : پورته چي ومناري اونوروته دتلو لپاره کومی مسئلي ولیکل شوي په هغو ی کي چي کوم حکم بیان کړل شو هغه دمسنون اوواجب اعتکاف لپاره دی . نفلی اعتکاف کونکی ودغو ځایونو ته هروخت تللا ی شی.(عالمګیری)

دا عتکاف د طبعی اړتیا مسئلي

دطبعی اړتیا تعریف : داسی شیان دکومو وکولو ته چي انسان مجبور دی اوهغوی په مسجد کي نشی کیدلاي وهغوی ته طبعی اړتیا وایی لکه کوچنی بولی ، غټی بولی ، استنجاء ،د جنابت غسل اونور..

مسئله: د طبعی اړتیا لپاره چې کله معتکف دباندی ولاړشی نوتر
-څو چې شونی وی په داسی ځای کې دی خپل ضرورت پوره کړی
کوم چې نژدی وی مثلا دمعتکف کورلیری دی اودکوم انډیوال
کوریی نژدی دی یا په خپله دمعتکف دوه کوره دی یو نژدی اوبل
لیری یا مسجد ته نژدی حکومتی بیت الخلاء (ټتی اونور) دی
یا له مسجد سره نژدی بیت الخلاء جوړه شوی ده نو په دغو کې
چې هره بیت الخلاء ومسجد ته نژدی وی په هغه کې به اړتیا پوره
کوی. خو که په نژدی ځای کې طبیعت نه لګیږی دکوم په وجه چې
اړتیا نه ترسره کیږی. خواکه دطبیعت دتقاضاپه وجه وي یا وبل
چاته تکلیف وی ، پرده کول غواړی یا کومه بله ستونزه ده نو
لیری ځای ته چیری چې داستونزه نه وی تګ جائزدی. (شامی)
مسئله: دطبعی اړتیا ترسره کیدو وروسته سمدستی دمعتکف
لپاره مسجد ته راتلل په کاردی بیله کومی وجهې په کورکې پاتې
کیدل جائزنه دی (شامی)
مسئله: که معکتف ته بادورشي نو که ممکن وی له مسجد څخه
دی دباندی هوا اوباسی که بی واکه په مسجد کې ووته نو هم
پروانه لری. معذوردی. (امدادالفتاوی)
مسئله: معتکف چې کله د شرعی یاطبعي اړتیا لپاره ولاړشی نو
دخپل عادت سره سم دی تګ کوی. چټک تګ ضروری نه دی
بلکې لږ سپک سوکه تګ کول دده لپاره غوره دی ترڅو په تګ
کې په سلام کولو اوځواب ورکولو کې هوسایي وی ، کله داسی

کیږی چې چاته دده اعتکاف معلوم نه وی هغه دی درول غواړی ، یا په خپله هغه ته ځواب ورکول وی نو په داسی صورت کې بیله دریدو داټول کارونه ترسره کیدای شی ، په چټک تګ کې د دریدو یا دچا ددرولو اندیښنه ده اوکه یوه دقیقه هم ودریږی نو اعتکاف فاسدیږی ځکه نو سپک تګ غوره دی کنه دغسی خو هر ډول تګ جائزدی. (بدائع)

مسئله : داودس کولو یوځای نژدی اوبل لږ لیری نو نژدی ځای غوره دي. که کومه ستونزه وی نو لیری هم تللای شی ،داغه رنګه دټتې استنجاء خانی اوغسل خانی حکم دی چې تر څو تر ټولو نژدی ځای کې اړتیا ترسره کیږی نو بیله ضرورته دی لیری نه ځي (شامی)

په اعتکاف کې دنا څا په پیښدونکی اړتیا بیان

دضروری اړتیا تعریف. معتکف ته که نا څا په داسی سخته اړتیا پیښه شی چې له کبله دی واعتکاف پریښودو ته مجبورشی نو داسی خبروته ضروری اړتیا وایی. (مراقی الفلاح)

مثلا ، مسجد ړنګیږی اودمعتکف تری لاندی کیدو ویره ده یا ظالم حاکم دده دبندی کولو لپاره راشی ، یا داسی ګواهی ورکول ضروری شوی وی کومه چې شرعا دمعتکف په ذمه واجب وی چې دمدعی حق دده پر ګواهی موقوف دی بل کوم ګواه نشته که معتکف هم ګواهی ورنکړی نو دمدعی حق ضائع کیږی ، یا کوم انسان یا ماشوم په اوبو کې ډوبیږی یا په اورکې لویدلی دی یا

دلویدو ویره ده یا سخت ناروغه شوی دی ، یا له کورنی څخه
وځان مال ، اوپت عزت ته خطر دی یا سخت ناروغه شو یا جن
راغله اودجنازی لمونځ ورکوونکی څوک نشته یا دجهاد ح
وشو اوپه جهاد کي برخه اخیستل فرض عین شو یا چا په زوره
لاس ونیوی ولاړیی کړ ، یا دجمع لمونځ کونکی ټوله ولاړو او
په مسجد کي دجمع انتظام نه شو پا ته و دی ډول ټولو اړتیاؤ
ضروری اړتیا وی ویل کیږی په زیا تره صورتو کي اعتکاف
پریښودل فرض اوواجبیږی اود اعتکاف پر په یښودلو ګناه هم
وی ، پاتی شوه داعتکاف په پریښودلو داعتکاف فاسدیدل نو
دې حکم په اعتکاف فاسدونکی شیانو کي تیر شو هلته وګوری

داعتکاف دځاي مسئلي

لاندی لیکل شوی مسئلی یواځی دنرو لپاره دی دمیرمنو چې
کومی ځانګړی مسئلي دی هغه دعلماء څخه وپوښتی.

ومعتکف ته په اعتکاف کي تر کښینستلو مخکی داکتل په کار
دی چې داعتکاف له دریو قسمونو (واجب،مسنون، مستحب)
څخه کوم اعتکاف کول غواړی اوپه کوم مسجد کي چې
کښینستل غواړی هغه په دی مسجد کي صحیح کیږی اوکنه.

مسئله :دمسنون اوواجب اعتکاف لپاره په هغه مسجد کي کیدل
ضروری دی په کوم کي چې پنځه وخته لمونځ دقاعدي سره س
کیږی.(بدائع)

مسئله : په کوم مسجد کي چې دری یا څلور وخته جمع کیږی د کوم یوه وخت جمع نه کیږی نو په داسی مسجد کي واجب او مسنون اعتکاف نه صحیح کیږی. یواځی نفلی اعتکاف کیدلای شی.(بدائع)

مسئله : وناریښه ته دهرډول اعتکاف کولو لپاره دمسجد کیدل ضروری دی. که ناریښه په کورکي اعتکاف وکړی نو دده اعتکاف نه صحیح کیږی(بدائع)

دمعتکف لپاره دمسجد حدود

مسئله: دمسجد بام دمسجد په حکم کي راځی ،ځکه نو معتکف دمسجد بام ته تلای راتلای شی ،په دی شرط چې دمسجد زینی په مسجد کي دننه وی که زینی له مسجد څخه دباندی وی نو بیا پر زینو تلل روانه دی.خو که په اعتکاف کي دکښینستلو پر مهال دانیت وکړي چې ددغو زینو په وسیله به دمسجد چت ته ځم نو بیا دمعتکف لپاره ددغو زینو په زریعه دمسجد بام ته ورتلل جائز دی بیا اعتکاف نه فاسدیږی.(البحرالرائق)

مسئله : دمسجد ټول چاپیر یال عرفا مسجد بلل کیږی ، خو داعتکاف په بیان کي چې چیری دمسجد ټکی راځی له هغه څخه مراد هم هغه ځای وی کوم چې دسجدی لګولو اولمونځ کولو لپاره ټاکل شوی وی یعنی دمسجد دننی برخه برنده اوانګړ (غولی) په دی داسی هم پوهیدلا ی شی چې په مسجد کي پر کوم ځای تاسو اودس نه شی کولا ی دجنابت په حالت کي هلته نشی

تللا ي هغه ځای مراددی ،عموما چي تر کوم ځایه دمسجد غولې بلل کیږی تر هغه ځایه دمسجد حدوددي. (البحرالرائق)

دمعتکف لپاره د مسجد ودغو ځایونو ته تګ جائز نه دی

مسئله: دمسجد له انګړ پرته څومره ځای چي دمسجد نوروارتیا ؤ ته تاکل شوی وی ،مثلا داودس ځای ،داودس تانکیانی ، نالیانی ، واودس ته دناستی ځاي ،غسل خاني ،دامام اومؤذن حجره ،دجنازی دلمانځه ځای ،ددالان اونورو اولنئ دروازه یا کومه بله دروازه ترکومه چي له پایزاره سره راځی اوددغو ټولو چتونه کومه خالی ځمکه په همدی ډول هغه ټول ځای کوم چي دمسجد کومی ارتیا اوښیګنې یا دلمونځ کونکودهوسایي لپاره جوړشوی وی که څه هم دادمسجدپه څلوردیوالی کي دننه وی ، خودمعتکف لپاره دادمسجد په حکم کي نه دی ودی ټولو ځایونو ته دمعتکف تګ جائزنه دی.

مګر داچي دارتیا په وجه شریعت دهلته ورتګ اجازه کړی وی لکه اودس کول ،کوچنی ،غتی بولی کول ،دجنابت دغسل لپاره تللداټول دارتیا په اندازه جائزدی. (جامع الرموز)

مسئله: دمسجد په غولی کي تالاب جوړشوی وی هلته هم د اودس لپاره خو تلاي شی اما دکوم بل کار مثلا تر ډوډی خوړلو وروسته دلاس پریمنځلو خولي پریمنځلو لپاره تر ډوډی وروسته دلوښی پاکولو لپاره تګ جائز نه دی همدغه حکم دهر اودس ځاي دی.

(جامع الرموز)

مسئله:په عیدګاه اودجنازي په ځای کی اعتکاف کول صحیح نه دی. (جامع الرموز)

ارزښتمن هدایت

دمعتکف لپاره چې له شرعی اوطبعی اړتیا پرته کومو ځایونو ته تګ جائز نه دی هغه ځایونه څو څو ځله .په پوره فکر سره ولولی ،زیاتره بیاغلی معتکفان په بی فهمی یا له مسئلو څخه دناخبرتیا پر بنسټ کله دلاس پریمنځلو،کله دخولي وینځلو، کله دپوزی پاکولو ،کله دلوښی پریمنځلو اوهمدارنګه دنورو بیلابیلو کارونو لپاره ځی، په کوم چې ددوی اعتکاف فاسدیږی اودوی په دی خبرهم نه وی په یاد ساتئ چې له شرعي اوطبعی اړتیا سوا پورته بیان شویو ځایونو ته په تلوکي (که څه هم یوه دقیقه وی) اعتکاف فاسدیږی..

دمسجد ددیوال لونو حکم

مسئله: دمسجد هغه دیوالونه پرکومو چې دمسجد ودانی ولاړه ده دمسجد په حکم کي وی .ځکه نو که په دی د یوال کي کوم محراب. طاخچه ، الماری ، یا دربچی جوړی شوی وی یا سپیکر لګیدلی وی نو ودغو ځایونو ته معتکف تلای شی. (البحرالرائق)

مسئله: دمسجد کوم دیوال چې جلا جوړشوی وی یا دهغه په اړه شک وی چې معلومه نه ده چې دمسجد بانی داپه مسجد کي شامل کړی دی اوکنه ، یادیوال خونه وی بلکي داسی کوم ځای وی چې دهغه په اړوند شک وی چې معلومه نده چې داپه مسجد.

کي شامل دی اوکنه نو ترڅو چي تحقیق ونکړی چي دا په مسجد کي شامل دي اوکنه تر هغو هلته تګ جائز نه دی. (امدا دالفتاوی)

دمعتکف لپاره د څو پوړیزه مسجد حکم

مسئله: کوم مسجد چي څو پوړ یزه وی نو دهغه په هر پوړ (منزل) کي اعتکاف کیدلاي شی ،اوپه کوم یوه پوړکي داعتکاف کولو په غرض له کښینستلو وروسته دهغه بل پوړ ته هم معتکف تللاي شی ،په دی شرط چې دتګ راتګ زینه په مسجد کي دننه وی، دمسجد له حدودو دباندی نه وي که دمسجد له حدودو څخه دوی څلور زینی هم دباندی وی نو هم جائزنه دی ، هو که زینه له مسجد څخه دباندی وه اوپور ته تګ ضروری ؤ نو دهغه یو صورت دادی چي په اعتکاف کي دکښینستلو پر وخت کله چي داعتکاف نیت کوی هغه وخت دی په نیت کي داشرط ولګوی چي زه به پر فلانی زینه پورته څم نو په دی شرط کولو سره پرزینو پورته تلل روا کیږی ، وهمدی شرط ته استثناء کول هم ویل کیږی. (شامی)

مسئله : دشرعی اړتیا مثلا دجمعی دلمانځه لپاره تلل طبعی اړتیا(کو چنیواوغټوبولواودجنابت غسل کولو) ته تلل دا په خپله مستثنی کیږی ددوی دمستثنی کولو نیت کول ضروری نه دی یعنی دااړتیا نشته چي داعتکاف کولو پر وخت په نیت کي دا شرط هم ولګول شی چي زه به دجمعی یا غټو ،وڅو بولو لپاره څم شریعت پخپله ددوی اجازه کړی ده ځکه پخپله مستثنی کیږی.

(شامی اوجامع الرموز)

ومعتکف ته داحتلا م کیدو حکم

ومعتکف ته که په شپه کې احتلام وشی نو په دی سره په اعتکاف کې هیڅ فرق نه راځي معتکف ته په کاردی چې دستړګو خلاصیدو سره سمدستی تیمم ووهی دتیمم لپاره خو دی یا له مخکی څخه خامه یا پخه خښته کښیښودل شی کنې دمجبوریت له امله دی دمسجد په غولی یا دیوال تیمم ووهی بیا دی دلمبیدلو بندوبست وکړی .(بدائع) دغسل انتظام په خپله هم کولا ی شی که بل کوم څوک کومک ورکړی داهم جائزده، مثلا داوبو دلوښی ډکول ،داوبو اچولو لپاره لوټه یا کوم لوښی راوړل که کوم بل څوک ورته نظم برابروی نو تردومره وخته دی په تیمم سره معتکف په مسجد کې وی ، بیا دی ولمبی جامی دی واغوندی مسجد ته دی راشی.

مسئله :که په ژمی اویخ کې احتلام وشی اوپه سړو اوبو دتاوان پیښیدو اندیښنه وی نو معتکف دی تیمم ووهی په مسجد کې دی وی اوخپل کورنیو ته دی خبرورکړی ترڅو اوبه ګرمی شی،که نژدی کوم ګرم حمام وی نو نژدی حمام ته دلمبولو لپاره راتلا ي شی ، که کیدای شی نو وحمام والو ته دی دخپل راتګ خبر ور کړی اوتر غسل وروسته دی سمدستی ولاړشی.(شامی)

دسړ والی لپاره غسل کول

مسئله: ډګرمی په وجه دسړوالی حاصلولو لپاره دغسل لپاره له مسجد څخه بهرته وتل جائزنه دی. (امداد الفتاوی)

که معتکف ولاړی نو اعتکاف يې فاسد يږی.

مسئله :دجمعي دغسل لپاره هم له مسجد څخه دمعتکف وتل جائزنه دی خو که تر جمعه مخکی دشرعی یا طبعی اړتیا مثلا دجمعي لمونځ کولو یا کوچنیو ،غټو بولو کولو لپاره بهرته ولاړی نو په بیرته راتلو کي دجمعي غسل کولای شی تر لمبلو وروسته دی په چټکتیا سره مسجد ته ولاړشی.ولي چي دجمعي غسل سنت اوعبادت دی اوپه داسی صورت کي هر عبادت اداکیدلای شی.(امداد الفتاوی)

دمعتکف داودس کولو حکم

مسئله :ومعتکف ته دهر لمانځه لپاره که فرض وی که واجب که سنت اوکه نفل وی دغه رنګه دقرآن کریم تلاوت یاسجده دتلاوة کول وی یا قضاء لمونځ ادکول وی ددی ټولو لپاره چي هروخت وغواړی داودس لپار ه دباندی تلل جائزدی ولي چي ددی ټولو لپاره اودس کول شرط دی.خو کوم وخت چي اودس کول شرط نه وی بلکي مستحب وی لکه پراودس سربیره اودس کول یاذکر کول وی نو داودس لپاره دی بهرته نه ځی له بهرځخه هغه ځاي هم مراددی چیری چي په مسجد کي اودس کوی.(البحرالرائق)

مسئله :که دمعتکف بدن یا جامی مرداړ شی نو پخپله هم له مسجد څخه دباندی دپریمنځلو لپاره تلای شی ځکه چي له مرداری اومردارشی څخه دمسجد ژغورل واجب دی.(شامی)

مسئله :په مسجد کي داودس اوبه ختمی شوی نو له کوم ځاي څخه چي يې ژر راوړلاي شی هلته دی ولاړشی اوبه راوړلای شی اوکه کورته تګ غواړی نو کورته تلل هم جائزدی. بیا که هم هلته اودس وکړی راشی یا مسجد ته راشی پرواله اودس وکړی په مینځ کي دی چیری بیله اړتیا نه دریږی.(جامع الرموز)

د مسنون اعتکاف دقضاء راوړلو طریقه

پوښتنه: درمضان المبارک په آخرنی عشره کي داعتکاف په حالت کي دجمعي یا سړوالی حاصلولو لپاره دغسل په نیت له مسجد څخه وتل اعتکاف فاسده وی.که پوره کوی ..که جائزاونه فاسدونکی اوله مسجد څخه وتلو موخه چاپیر یال دمسجد دې که هغه برخه کومه چي دلمانځه لپاره دمسجد په حکم کي ده.

ځواب : کومه ورځ چي اعتکاف پیل شو دهغه لپاره فاسدونکی دی اودپاته ورځولپاره ختمیدونکی اوپوره کیدونکی ،خو دنذر منلی اعتکاف لپاره دټولو فاسدونکی هم دی اومسجد هغه ځای دی چیری چي لمونځ کیږی نه ټوله ځلوردیوالی.(امدادالفتاوی)

پوښتنه:که دناپوهی په وجه بهرته ولاړی او وی لامبل نو دده اعتکاف صحیح شو اوکنه ؟

ځواب :څومره ورځی چي يې داسی کړی دی دهغو مره ورځو اعتکاف قضاء دی راوړی.

(امدادالفتاوی)

پوښتنه: که يې په يوويشتمه ورځ اعتکاف وکړ وروسته په کو
وجه اعتکاف فاسد شو نو په دوهمه اودريمه ورځ بيا په اعتکا
کې شاميلپدلای شی اوکنه ؟

ځواب: په مسنون اعتکاف کې چې دکومی ورځی اعتکاف فاس
شوی وی دهغی ورځی قضاء واجبيږی بيا که دروژی دمياشتې
څو ورځی پاتی وی اودی په هغوی کې ددی دقضاء په نيت
اعتکاف وکړی نو هم صحيح دی يادی پر کوچنی اختر وروسته پ
شپږو نفلی روژو کې ديوی ورځی اعتکاف هم وکړی کنه هرکل
چې موقع وی يوه نفلی روژه دی ونيسی دهغی يوی ورځی د
اعتکاف قضاء دی راوړی. (ردالمحتار)

مسئله: دفقهاء کرامو له بيلابيلو عبارتونو څخه معلوميږی چې
که کوم څوک دآخرنی عشری دمسنون اعتکاف په نيت په
اعتکاف کې کښينا ستی بيا هغه تردوې ، دړې ورځی تپرېدو
وروسته دکومی ډيری سختی مجبوری په وجه دانيت کوی چې
دښ ورځې اعتکاف چې پوره کړم تر لمرلويدو وروسته کورته څم
،يعنی دراروانی ورځی داعتکاف انکار کوی چې رارواته ورځ زه
اعتکاف نه کوم نو دده مسنو ن اعتکاف به ختم شی نفلی
اعتکاف به وګرځی ،اوپه تلو پرده هيڅ قضاء نه لازميږی،ولې
چې تر پيل کولو وروسته ده اعتکاف مات نکړ بلکی ختم يې کړ،
که دختمولو نيت يې ونکړ ،بلکی دلمر ترلويدلو وروسته
دراروانی ورځی داعتکاف تر پيل کيدوورو سته دهمدغې شپې

یاورځی په مینځ کي ولاړشی نو ددغه ورځي اعتکاف ماتیږی اوددی یوی ورځی قضاء راوړل لازمیږی. (ردالمحتار)

دمعتکف لپاره دعمل کولو یوه لنډه طریقه

ومعتکف ته دعمل دلاندی طریقی پابندی کول په کاردی ،ولي چي دخدای ودربارته دهمدی مقصد لپاره ده حاضري راوړی ده ،دده یو یو کړی ډیر ارزښتمن دی.

(۱) دمانښام تر لمانځه وروسته دی لږتر لږه شپږرکعته نفل او زیات نه زیات شل رکعته داوابین نفل اداکوی بیا دی آیة الکرسی اوځلورقله ولولی پرټول بدن دي دم کړی تردی وروسته لږډوډی اولږارام وکړی اوبیادي دماخستن ولمانځه ته چمتوشی اود لومړی صف اوتکبیر اولی پابندی کوی.

(۲) چي دماخوستن لمونځ اوتراویح وکړی دعلم دین دزده کړی اوپه هغه دعمل کولو په نیت کوم سند درلودونکی اوباوری دینی کتاب مطالعه کړی یادکوم سنددرلودونکی اوباوری عالم په درس کي برخه واخلی (که داسی درس کیدی) داغه رنګه دقدر په شپه تر مطالعه وروسته چي ترځوتازګی اوتکړه توب وی په ذکر ،تلاوت ،اونفلونو ،بوخت شی. اوچي کله یې وویدبدوته زړه وغواړی نو په پوره ډول په سنت طریقه وقبلي ته مخ کړی (که شونی وو) ویده شی.

(۳) دګرمی په موسم کي دشپی پردری بجي له خوبه راکښینی له طبعی اړتیاؤ څخه ترفارغیدو وروسته په سنت طریقه اودس

وکړی،اوتحیة المسجد ،تحیة الوضواوتهجد نفلونه اداکړی داغه رنګه تر نفلووروسته څه وخت په آرامه ذکر اوتسبیحات وکړی، بیاسوکه ښه وژاړی دخپلو تولو نیکومقصدونو اوددواړو جهانو دکامیابی دعاوی وغواړی.

(۴) دسهار ترسپیدو یو پاؤ کم ساعت مخکی پیشلمی وخوری اوله پیشلمی وروسته دسهار ولمانځه ته چمتو شی، دلومړی صف اوتکبیر اولی خیال وساتی ترڅو چې دلمانځه په انتظار کې یاست استغفار وایاست.

(۵)دسهار له لمانځه څخه تر فارغیدو وروسته آیة الکرسی او څلورقله ووایاست پرټول جسم یې دم کړی اودسبحان الله ، الحمد لله ، الله اکبر، استغفر الله اودرود شریف یوه یوه تسبیح ولولی.

(۶) داشراق پروخت لږتر لږه دوه اوزیات نه زیات اته رکعته نفل اداکړی اوبیا ځانو نه هوسا کړی اودځانبت پروخت تر راوینښیدو وروسته لږتر لږه دوه اوزیات نه زیات دوولس رکعته نفل دځانبت اداکړی اوځومره چې مو وس وی په صحیح الفاظو دقرآن کریم تلاوت وکړی.

(۷) کله چې زوال یعنی لمر تر سرواوړی نو څلوررکعته نفل د زوال سنت اداکړی اودماپښین دلمانځه په انتظار کې په اول صف کې کښینئ اودتکبیر اولی پابندی کوئ ، اودماپښین تر لمانځه وروسته صلوة التسبیح وکړی . اوتلاوت وکړی ،بیا که دستړیا احساس درته وشو لږویده شی.

(۸) دمازیګر تر لمانځه نیم ساعت مخکی رابیدارشی اودس وکړی دتحیة الوضو اودنفلونو کولو وروسته دماځیګر دلمانځه انتظار وکړی اوتر دی وروسته لنډ تلاوت وکړی بیا تسبیحات وکړی دکومو یادونه چې په ۵ نمبر کې تیره شوه ، بیاپه پوره توجه سره په دعا مشغول شی داډیرارزښتمن وخت دی دادروژه مات په تیارولو مه ضائع کوی.

(۹) کومی خبری چې په اعتکاف کې مکروه اومنع دی له هغوی څخه په بشپړه توګه پرهیز کوی دکومو تفصیل چې داعتکاف په مکروهاتو کې تیرشو ،دوهم ځل بیا په ژور فکر هغوی مطالعه کړی.

(۱۰) پرمعتکف لازم دی چې په اول صف کې پخپله راشی کښینی ،داسی دی نه کوی چې پخپله خو بل ځای وی اودلاس پاک ، څادر اونورو په ایښودلو ځای نیولی وی.اوپه خپل هرکړه وینا ، ناسته ، ولاړه ،اودعمل په ډول دی ونورو معتکفانو اولمونځ کونکیو ته له تکلیف رسولو څخه دځان ساتلو پوره پابندی کوی اودخپلی صفائې دی هم خیال ساتی اودمسجد دپاکوالی دی هم پابندی کوی دخپلوانواودنورودوستانو دبخښنی اومغفرت دعاء دی هم غواړی ،درحمت په هیله دی وی اوومایوسی ته دی هیڅکله لاره نه ورکوی.(مولانا مفتی عبدالرؤف صاحب سکهروی ماخوذ از البلاغ کراچی رمضان المبارک سنه۱۴۰۸ـه .هج زیاتوب له لوری محمد رفعت قاسمی ددارالعلوم دیوبند مدرس ۲۵ رمضان المبارک سنه ۱۴۰۸هج)

ځینی ځانګړی اعمال

داعتکاف پر مهال خو انسان ونورو ټولو کارونو ته شاکړی په مسجد کې ولویږی ځکه دغه وخت غنیمت بلل په کاردی ،اوداد بیهوده خبرو یاهو سایې غوښتنی نذر کولو پر ځای زیات نه زیات په تلاوت ،عبادت دالله" په ذکر ،تسبیحاتو اواورادو کې صرفول په کاردی .داعتکاف لپاره کوم ځانګړی نفلی عبادت نشته ،بلکی کوم وخت چې دکوم عبادت توفیق وشی هغه غنیمت ګڼل په کاردی،خو ځینی داسی عبادتونه شته چې په عامو حالاتو کې دهغوی توفیق نه وی اعتکاف ددغو عبادتونود تر سره کولو لپاره غوره موقع ده ،ځکه دځو داسی اعمالو یادونه دلته کیږی ، تر څو معتکفینو ته دهوسایې باعث وی.

(احکام اعتکاف ازمولانا محمد تقی عثمانی)

صلاة التسبیح

صلوة تسبیح دلمانځه یو ځانګړی ډول دی کوم چې نبی علیه الصلوة والسلام وخپل اکا حضرت عباس رضې الله تعالی عنه ته ورښودلی وو ،اوفرمایلی ؤ چې په دې ډول لمونځ په ورځ کې یې یو ځل کوه که ددی توان نه وی نو هره جمعه یې یو ځل کوه که ددی وس هم نه وی نو په میاشت کې یو ځل کوه اوکه ددی طاقت هم نه وی نو په کال کې یو ځل کوه داغه رنګه ددی لمانځه په فضیلت بیانولو سره ده مبارک((وفرمایل: چې که ستاسو ګناهونه دعالج درېګ په برابروی بیاهم (ددی لمانځه په برکت) الله تعالی

ستاسو مغفرت کوی. (جامع ترمذی) عالج دیوه ځای نوم دی کوم چې په سخته ریګنه سیمه کې واقع ؤ ،چیری چې ریګ ډیر زیات ؤ. (قاموس)

ځکه نو مطلب دادی چې ګناهونه که هرڅومره زیات وی ددی لمانځه په برکت دهغوی دمغفرت هیله ده ، ځکه نو ددین بزرګانو ددی لمانځه خاص پابندی کړی ده.

حضرت عبدالله ابن مبارک رحمه الله تعالی علیه به هره ورځ دماپښین پروخت داذان اواقامت په دوران دالمونځ کاوو ، اوحضرت عبدالعزیز بن ابی داؤد رحمة الله علیه فرمائی چې کوم ځوک جنت ته تلل غواړی هغه دی دصلوة التسبیح اهتمام کوی ، اوحضرت ابوعثمان حیری رحمة الله علیه فرمائی چې،له مصیبتونو او غمونو ځخه دخلاصون لپاره ماهیڅ عمل تر صلوة تسبیح زیات نه دی لیدلی. (معارف السنن ج۴ص۲۸۲)

ځکه نو داعتکاف پرمهال دغه لمونځ یاخو هره ورځ یا چې څومره ځله مو توفیق وی هرومرو کول په کاردی.

دلمانځه طریقه داده چې څلورر کعتیز نفل دی دصلوة التسبیح په نیت وکړل شی نور ټوله رکنونه دعامو لمونځو نو په څیر دی خو ددغه لمانځه په هرر کعت کې پنځه اویا ځله سبحان الله والحمد لله ولا اله الا الله والله اکبر دلاندې تفصیل سره سم ویل کیږی او کهله دی سره ولاحول ولا قوة الا با الله العلی العظیم)

(دغه زیاتوب دمستدرک حاکم لومړی ټوک مخ ۲۱۹ په روایت ثابت دی)که دا هم یوځای کړی نو نور غوره دی.

دشروع کولو طریقه داسی ده:

(۱) نیت وتړی دمعمول سره سم ثناء ، سورة فاتحه اوبل کوم سورت ووایاست کله چې قراءة پوره کړی نو ورکوع ته ترتلو مخکی په ولاړه ولاړه پورته بیان شوی تسبیح پنځلس ځله و وایاست ،بیا رکوع ته ولاړشی.

(۲) ورکوع ته ترتلو وروسته دمعمول سره سم سبحان ربي العظیم ووایاست بیا لس ځله پورته بیان شوی تسبیح ووایي . تر دی وروسته له رکوع څخه پورته شی.

(۳) له رکوع څخه چې پورته شی لومړی دمعمول سره سم سمع الله لمن حمده ربنا لک الحمد ووایاست بیا په ولاړه ولاړه لس ځله بیان شوی تسبیحات ووایاست بیا سجدی ته ولاړشی.

(۴) په سجده کې لومړی دمعمول سره سم سبحان ربی الاعلی دری ځله ووایاست ،بیا لس ځله دغه تسبیحات ووایاست له دی وروسته له سجدی څخه پورته شی.

(۵)له سجدی څخه چې پورته شی کښینی اوپه ناسته ناسته لس ځله دغه تسبیحات ووایاست بیا دوهمی سجدی ته ولاړشی.

(۶) په سجده کې دې له معمول سره سم دری ځله سبحان ربی الاعلی ووایې بیا لس ځله دغه تسبیحات ووایاست بیا تردی وروسته له سجدې څخه پورته شی دولاړیدو پرځای بیا کښینی

اولس څله دغه تسبیحات ووایي ، تردی وروسته ددوهم رکعت لپاره ولاړشی.

په دی ډول په یوه رکعت کي ۷۵ څله دغه تسبیحات وویل شو ، همدارنګه پاتی دری رکعتونه وکړی..داسی په څلور و رکعتونو کي ټول دری سوه تسبیحات کیږی ،په دوهم اوڅلورم رکعت کي دغه تسبیحات دالتحیات تر ویلو ورسته ویل کیږی.

دوهمه طریقه داهم جائز اوله حضرت عبدالله ابن مبارک رحمة الله علیه څخه ثابت ده چي په پیل کي ترقراءة وروسته ۲۵ څله دغه تسبیحات ووایاست ، بیا یي ددوهمی سجدی پوری لس لس څله وایاست اوتر دوهمه سجده وروسته په ناسته نه ویل کیږی ،بلکه سیده ولاړشی.

علامه شامی رحمة الله علیه لیکلی دی چي په دغو دواړو طریقو صلوة التسبیح کول په کاردی کله په اوله طریقه اوکله په دوهمه طریقه.

دتسبیحاتو شمیر که په خپله په یادؤ نو پر ګوتو شمیرل نه دی په کار،خو که دچا هیریدو نو پر ګوتو شمیرل جائزدی ،که په کوم رکن کي تسبیحات ویل هیرشو نو په راتلونکی رکن کي قضاء راوړی، داغه رنګه چي په یوه رکعت کي ۷۵ تسبیحات پوره شی ،خوغوره دادی چي درکوع هیرشوی تسبیحاتو قضاء په قومه کي رانه وړی بلکه په سجده کي قضاء راوړی اودلومړی سجدې هیر شوی تسبیحاتو قضاء دسجدو په مینځ جلسه کي مه راوړی بلکه په دوهمه سجده کي راوړی.(شامی لومړی توک ص (۴۶۱)

صلوة الحاجة

چې کله وکوم انسان ته ددنیا اوآخرت کومه اړتیا ورپیښه وی نو نبی ﷺ دحاجت دلمانځه وکولوته هڅونه کړی ده دحاجت د لمانځه بیلا بیلی طریقی له مشائخو څخه نقل شوی دی ،خو دهغه کومه مسنون طریقه چې دحدیثو په روایتو نو کې بیان شوی ده هغه داچې ددوه رکعتیز نفلو دصلوة الحاجة په نیت وترې ، دلمانځه طریقه دعام نفلی لمونځونو په ډول ده.. هیڅ توپیر نشته ..خو تر لمانځه وروسته الحمدلله ووایه درودشریف ووایه بیا دادعاء ولوله: لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ الْحَلِیْمُ الْکَرِیْمُ سُبْحَانَ اللّٰهِ رَبِّ الْعَرْشِ الْعَظِیْمِ اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ ،اَسْأَلُکَ مُوْجِبَاتِ رَحْمَتِکَ وَعَزَآئِمَ مَغْفِرَتِکَ ،وَالْغَنِیْمَةَ مِنْ کُلِّ بِرٍّ وَالسَّلَامَةَ مِنْ کُلِّ اِثْمٍ لَاتَدَعْ لِیْ ذَنْبًا اِلَّا غَفَرْتَهُ وَلَاهَمًّا اِلَّا فَرَجْتَهُ وَلَاحَاجَةً هِیَ لَکَ رِضًا اِلَّا قَضَیْتَهَا یَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِیْنَ.(جامع ترمذی)

تردی وروسته چې مو کوم حاجت وی پخپله ژبه دهغه دعاوغواړه

(دصلوة حاجة محدثانه تحقیق لپاره وګورئ معارف السنن ج۴ص۲۷۵)

داغسی خو دغه ،صلوة الحاجة ، دهری دنیوی اواخروی اړتیا لپاره کیدلۍ شی ،خو که ددی ترکولو وروسته له الله ﷻ څخه دادعاء وغوښتل شی چې ، یا الله ماته اوزما کورنیوته په دین عمل کولواودسنت پیروی کولو توفیق راکړی، زمونږ ګناهونه را وبخښی اوجنت مو په برخه کړه آمین.نو انشاأ الله لویه ګټه به وی.

ځینی مستحب لمنځونه

ځینی مستحب لمنځونه ډیر فضیلت اوثواب لرونکی دی ، داغسی خو مسلمان ته په کاردی چې ددوی اهتمام وکړی ،خو په ځانګړی توګه داعتکاف پرمهال ددوی پابندی هو سا ده اوکه په اعتکاف کې ددوی پابندی وشی له الله ﷻ څخه دعاوغوښتل شی چې په نورو ورځو کې ددوی تو فیق وشی نو څه لیری ده؟ چې الله تعالی به دی داعتکاف په برکت ددی ټولو مستحباتو عادی جوړکړی..

تحیة الو ضؤ

ترهراوډس وروسته دوه رکعته دتحیة الوضوپه توګه کول مستحب دی،په صحیح مسلم کې حدیث دی چې: مامن احد یتوضأ فیحسن الوضوء ویصلی رکعتین یقبل بقلبه ووجهه علیهما الا وجبت له الجنة. (ماخوذ ازشامی)

هرڅوک چې اودس وکړی ،اوپه ښه ډول اودس وکړی ،اودوه رکعته داسی وکړی چې خپل ظاهر اوباطن دلمانځه پرلور متوجه کړی وی نو دهغه لپاره جنت واجبیږی.

داعتکاف پرمهال خو انسان په مسجد کې وی ځکه نو دتحیة المسجد کولو موقع نه وی ،خو هر کله چې اودس وکړی ، تحیة الوضوء دی کوی نو انشاء الله ډیر غټ فضیلت باعث به وګرځی ،دتحیة الوضوکومه ځانګړی طریقه نشته ، دعامو لمونځونو په

ډول داهم کول کیږی ،خو غوره دادی چې دغږیو تر وچیدو مخکی دالمونځ وکړل شی. (درمختار مع شامی ج۱ص ۵۷۹)

که په کومه وجه دتحیة الوضوء وخت ونه موندل شی نو دمؤکد سنتو یا فرض لمانځه دپیل کولو پر وخت په همدغه لمانځه کې دی دتحیة الوضوء نیت هم وکړل شی نو انشاء الله له دغه فضیلت څخه به نه بې برخې کیږي.(شامی)

په صحیحین کې له حضرت ابو هریرة رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وحضرت بلال حبشی رضی الله تعالی عنه ته وفرمایل چې ای بلاله ماته داوښیه چې تر اسلام قبلولو وروسته ستا هغه کوم عمل دی دکوم په اړه چې وتاته تر ټولو زیاته هیله وی (چې الله تعالی به دهغه په وجه پر تاورحمیږی) ځکه چې ما په جنت کې وخپل مخته ستادپایزارو کړپې اوریدلی دی حضرت بلال﵁) و فرمایل چې ماهیڅ داسی عمل نه دی کړی دکوم په اړه چې زمازیاته هیله وی (په نسبت ددی چې) مادشپی اوورځی چې هروخت اودس کړی دی نو په هغه اودس می چې هر څومره توفیق شوی دی لمونځ هرومرو کړی دی.

(مشکوة ص۱۱۲)

د اشراق لمونځ

داشراق لمونځ هغه لمونځ دی چې دلمر تر ختلو وروسته کیږی د اشراق دوه رکعته کیږی ، اوکله چې لمر راوخیږی څه راپورته شی نو دالمونځ کول کیږی په دی کې افضل دادی چې انسان دسهار

تر لمانځه وروسته پر خپل ځاي ناست په تسبیحاتو یا تلاوت مشغول وی ، اوکله چي لمر راوخیږی څه راپورته شی نو دوه رکعته وکړی .له حضرت انس ابن مالک (رضی الله عنه) څخه روایت دی چي رسول اکرم ﷺ وفرمایل: چي کوم چا دسهار لمونځ په جمع وکړ اوبیا دلمر تر ختو (هلته) ناست ؤ اوداالله ﷻ) ذکر یي کاوی ، بیا یي دوه رکعتونه (داشراق) وکړ نوده ته دیوه حج اوعمری په څیر ثواب ورکول کیږی ،دپوره حج اوعمری.

(ترمذی ،ترغیب ج۱ص۱۲۴)

اوحضرت سهل بن معاذ رضی الله عنه له خپل پلار څخه روایت کوی چي نبی علیه الصلوة والسلام وفرمایل چي کوم څوک دسهار لمونځ اداکړی دخپل لما نځه پر ځای ناست اوداشراق تر دو رکعتو کولو پوری دخیر پرته له خولي څه نه رااوباسی نو دهغه ګناهونه که څه هم دسمندر دځګ برابر وی ،ورمعافیږی. (مسند احمد ،ابوداؤد اونورترغیب ج۱ص۱۲۵)

دځا بست لمونځ

ددی لمانځه هم په حدیث کي ډیر فضیلت راغلی دی،ددی مستحب وخت دورځی دیوی څلورمی برخی تر تیریدو وروسته پیل کیږی یعنی دسهار دسپیدو اودلمر دلویدو په مینځ کي چي څومره ساعته کیږی چي هغه پر څلور برخی وویشل شی دیوی برخی تر تیرولو وروسته دلمر تر زوال مخکی مخکی په هر وخت کي یي کولای شی ،مستحب وخت خو همدغه دی،لیکن که له دی

څخه مخکې مګر دلمر ترختو وروسته چې هر وخت وکړې نو دا هم جائزدی. (شامی، کبیری ص۳۷۳)

په حدیث شریف کې یې ډیر فضیلت راغلی دی. لکه چې له حضرت ابو درداء رضی الله تعالی عنه څخه روایت دی چې:

[من صلی الضحی رکعتین لم یکتب من الغافلین ومن صلی اربعا کتب من العابدین ومن صلی ستا کفی ذلک الیوم ومن صلی ثمانیا کتبه الله من القانتین ومن صلی ثنتی عشرة رکعة بنی الله له بیتا فی الجنة]

(الترغیب والترهیب ص۲۳۲ج۱ دطبرانی په حواله، ورواته ثقات)

څوک چې دځانښت دوه رکعته وکړې هغه په غافلو کې نه شمیرل کیږی اوڅوک چې څلوروکړی هغه په عبادت کونکیو کې لیکل کیږی اوڅوک چې شپږ وکړی دهغه لپاره (دغه شپږ رکعتونه) ټوله ورځ (درحمت نارلیدو) لپاره کفایت کوی اوڅوک چې دوولس رکعته وکړی، دهغه لپاره الله تعالی په جنت کې یو کورجوړوی. دابن ماجه او ترمذی په یوه حدیث کې درسول الله ﷺ دا ارشاد هم نقل شوی دی چې دځانښت دلما نځه پا بندی کونکی ګناهونه که دسمندر دځګ برابروی بیا هم دده بخښنه کیږی.

(ترغیب ج۱ ص۲۳۵)

صلوة الاوابین

په عامه توګه صلوة الاوابین وهغونفلوته ویل کیږی کوم چې تر مانښام وروسته کیږی، دالږ ترلږه شپږ اوزیات نه زیات شل رکعته دی، اوغوره دادی چې شپږ رکعته دمانښام له دوو مؤکدو سنتو پرته وشی، بیا هم که وخت کم ؤ نو دمؤکدو سنتو سره دی شپږ

رکعته پوره کړل شی بیا هم انشاء الله ددی لمانځه فضیلت حاصلیږی ، په حدیث شریف کې ددی لمانځه لوی فضیلت راغلی دی له حضرت ابوهریرة ﷺ څخه روایت دی چې نبی علیه الصلوة والسلام ارشادوفرمایي:

کوم څوک چې تر مانښام وروسته شپږ رکعته په دی ډول اداکړی چې دهغوئ په مینځ کې کومه ناوړه خبره تر خوله نه راوباسی نو داشپږ رکعته دده لپاره ددوولسو کلونو دعبادت په برابر شمیرل کیږی..

اوله حضرت عائشې ﷺ څخه روایت دی : چاچې تر مانښام ورو سته شل رکعته وکړل ،الله تعالی دهغه لپاره په جنت کې یو کور جوړوی دامت علماء اوددین بزرګانو ددی ډیر اهتمام فرمایلی دی ، الله تعالی دی مونږ ټولو ته هم ددی توفیق راکړی.آمین.

داعتکاف پر مهال په ځانګړی توګه دتهجد خیال کول په کاردی ،دغه وخت دالله تعالی دخاص رحمتونو دنزول وی ، له دی څخه زیات نه زیات دګټې اخیستو هڅې کوی. یادونه دی وی چې د تهجد لمونځ دسهار ترسپیدو مخکی مخکی ختمول په کاردی: ولې چې دسهار تر سپیدو وروسته دسهار له سنتو سوا کوم نور نفل کول جائز نه دی،خو که دسهار تر سپیدو مخکی دلمانځه نیت ترڅ شوی وی اودلمانځه په مینځ کې دسهار سپیدی را وخیږی نو دوه رکعتونه پوره کول په کاردی. (شامی ج۱ص۴۴۷)

(دعاغوښتونکی محمد رفعت قاسمی دارالعلوم دیوبند درس خادم ۱۵ربیع الثانی ۱۴۱۵ھ)

بسم الله الرحمن الرحيم

ددارالعلوم ديوبند استاد حضرت مولانا مفتی سعيداحمد صاحب مدظله پالن پوری رأيه:

مکمله اومدلل داعتکاف دمسئلو درسالې ليکونکی مولانا محمد رفعت صاحب قاسمی زيدمجدهم داحقر په وړاندی ده ، درسالي موضوع له نامه ښکاره ده ،درمضان المبارک دمياشتی اوخصوصا دهغی دآخری عشری له ځانګړو اعمالو څخه يو عمل اعتکاف هم دی ،داعتکاف حقيقت دادی چې وهرلورته شاکړی يواځی والله پاک ته ورنژدی شی دهغه پردريعنی دمسجد په کوم کونج کي ولويږی اوهروخت په عبادت ذکر اوفکر بوخت شی.

ښکاره خبره ده چې تردی زيات دکوم بنده نيکمرغی بله څه کيدلای شی چې هغه وتولوته شاه کړی اوله تولو ليری شی دخپل مالک اومولا پر چوکاټ اوګويا دهغه په پښو کي پريوزی ،هروخت هغه يادوی دهغه په حضورکي توبه اواستغفارکوی پر خپلو ګناهو نو اوکميو ژاړی اوله رحيم اوکريم څښتن څخه رحمت اومغفرت غواړی دهغه رضا اودهغه نژدی والی غواړی. ،په همدغه حال کي دده ورځی تيريږی اوپه دغه حال کي دی شپې سباکوی. (ماخوذ ازمعارف الحديث ج۴ص۱۱۸)

له دې پرته داعتکاف نوری هم ګڼ شمير ګټی دی مثلا (۱) له خلکوسره په ناسته پاسته اودکاروبار په بوختيا وو کي له انسان څخه غټی کوچنی ډيری ګناهوی کيږی معتکف له هغوی څخه په

حفاظت شی لکه چې په حدیث شریف کې دی هو یعکف الذنوب اعتکاف کونکی له ګناهونو په حفاظت وی..

(۲) اعتکاف کونکی خپل کور پریږدی دخدای(ﷻ) کورته راشی اوپریو زی، ګواکې په دی دنیا کې چې والله تعالی ته څومره ورنژدی کیدل شونی وی هغومره نژدی کیږی ، اوپه حدیث قدسی کې دالله تعالی ارشاددی چې :کوم څوک چې یولاس ماته رانژدی کیږی زه هغه ته دوه لاسه ورنژدی کیږم اوڅوک چې زما پرلور تګ کوی راځی زه دهغه پرلور په منډه ورځم اوس تاسو اندازه وکړی چې و معتکف ته به الله تعالی څومره نژدی وی اوڅومره به پرده مهربان وی.

(۳) داعتکاف په حالت کې هره شیبه دعبادت ثواب ورکول کیږی که څه هم معتکف پټه خوله وی ،ویده وی یاپه کوم بل کار مصروف وی.

(۴) کله چې داعتکاف کونکی هره ساه په عبادت کیده نو دقدر دشپی دلاس ته کولو هم له دی څخه غوره کومه بله طریقه نشی کیدلای ،ولی چې هر کله چې دقدر شپه راځی هغه به په هرحال کې په عبادت کې وی.

خودایو حقیقت دی چې دهر عبادت ثواب هغه وخت ورکول کیږی کله چې هغه والله " ته قبول شی ،اوداالله ﷻ دقبلولو اسباب په ظاهره دهغه عبادت دشریعت دښودنی سره سم کیدل ضروری دی.

دارساله محترم مولانا محمد رفعت صاحب قاسمی په همدی غرض لیکلی ده چې معتکفان خپل اعتکافونه له شریعت سره د سم جوړلو لپاره له دی څخه لاربنودنه ولاس ته کړی.

دعاکوم چې الله تعالی دلیکونکی دام مجده دغه نیک خواهش په ښه ډول پوره کړي اوامت ته له دغې رسالي څخه دزیات نه زیاتی ګټی پورته کولو توفیق ورکړی. (آمین یارب العالمین)

(سعید احمد پالنپوری عفا الله عنه)

ددارالعلوم دیوبند خادم

۱۵ذی الحجه سنه ۱۴۰۸ هج

مترجم: دمحمود دین دورالقرآن اداري خادم

«ابوخالدمولوي عبدالاحد «مجروح»

Ketabona | **کتابونه**
WWW.KETABONA.COM

له کتابونه ډاټ کام انلاین کتابتون څخه په وړیا ډول
په ډېره آسانه بڼه صفاء هرارخیز کتابونه ډاونلوډ کړئ!

www.ketabona.com

@Ketabona www.ketabona.com info@ketabona.com

TALK TO US

+93 767 616767
info@Ketabona.com